

PEDAGÓGUSOK

LAPJA

LXVIII ÉVFOLYAM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA ÉS HÍRLEVELE
2012. JANUÁR 10.
ALAPÍTVÁ: 1945-BEN

1.

CSALÁDI KÖRBE

A hét végén vendégség volt nálunk, ott volt a nagymamám, nagypapám és még a tanító néni nagynéném, Évi is. Ebéd után – mint ilyenkor mindig – most is fényképeket nézegettünk, ezúttal azokat, amelyek júliusban az ötödik születésnapomon készültek. Míg én hangosan arról álmodtam, milyen jó lenne, ha újra előttem teremne az akkor meglepetésként kapott hatalmas csokitorta a marcipán katicabogárral, a pöttyös labda és a Micimackó, a nagymamám megsimogatta a fejemet, és azt mondta: „Édes Zsuzsikám, addig jó neked, amíg gyerek vagy!” Én ezt nem értettem, mondtam is, hogy felnőtnnek lenni jobb, mert akkor az ember egész nap vehet meglepetést. Ezen mindenki nevetett, ahogy Évi nénin is, aki megjegyezte, hogy tényleg, egy jó kis meglepetésnél nincs is jobb, olyannál mint valami „treambulun alaptörvény” meg a köznevelési törvény. Az elsőt nem értettem, de azt hiszem valami mutatóványról lehet szó, mert a cirkuszban láttam, hogy a légtornászok ugráltak, és az anyukám azt mondta, ez a „treambulun”. Vagy mi. Én egyébként nem szeretem a cirkuszt, mert mindig attól félek, hogy az ugráló nénik meg bácsik a fejemre esnek, és agyonnyomnak.

Őszintén szólva a köznevelési törvényt se értettem egészen, csak annyit tudok róla, hogy az iskolában kell csinálni. És, hogy nekem akár tetszik, akár nem, mennem kell idén iskolába, mert betöltöm a hatodik évet. Meg, hogy majd lesznek nénik és bácsik, akik megvizsgálják, hogy mehetnek-e rendes osztályba, vagy nem. „Milyen szerencse, hogy ez a gyerek iskolaérett. Még az egész napos iskolát is bírni fogja” – mondta Évi, és rám mosolygott.

„Bezzeg az Öcsi nem érett” – mondtam én, és, hogy lássák, mennyire nem az, el is vettem az autóját, amivel játszott. Erre olyan virnyogásba kezdett, majd szétesett a ház. Ekkor apa szigorú hangon azt mondta, azonnal adjam neki vissza az autóját. Én meg nem adtam. Erre apa kijelentette, a családjogi törvény – vagy mi a csuda – értelmében köteles vagyok együttműködni, adjam vissza. Mivel nem tudom, hogy mit jelent az, hogy „köteles vagyok” meg, hogy „együttműködni”, csak álltam ott az autóval, és akkor az apu összehúzott szemöldökkel elindult felém, ám anya közbelépett. „Bár ez nincs a törvényben, csak semmi családi erőszak!” – nézett szigorúan apura. Aztán elvette tőlem az autót, és visszaadta Öcsinek. Na erre én kezdtem el bőgni, mire az egész család kissé ideges lett.

„Öcsinek jót tesz majd, hogy óvodába megy?” – kérdezte a nagymama, de csak azért, hogy megnyugtassa a kedélyeket. „Ez nem kérdés” – mondta az apu. – „Mármint, hogy mennie kell. Kötelező! Hároméves lesz augusztusban!”

„Kötelező óvoda, »kényszernapközi« az iskolában, mindennapos tornaóra megfelelő tornaterem és felszerelés nélkül” – szólalt meg a nagypapa is –, „korán kezdődik a »munkásélet« a mai gyerekeknek!” „Bizony, és még szerencse, hogy a testi fenytés bevezetését megúszták! Mert volt, aki felvetette, és volt, akinek tetszett is az ötlet. Később jön a felvételi a középiskolába. És akkor jól kell választani, mert az átjárhatóság megszűnt egyikből a másikba. A munkásosztály ne akarjon a Paradicsomba, de legfőképp egyetemre menni!” – válaszolta Évi. – „Azt ugye tudjátok, hogy nyilatkoznotok kell arról is, erkölcstanra vagy hittanra íratjátok be a gyereket?” – kérdezte. „És a lelkiismereti és vallásszabadságunk smafu?” – nézett rá anyu. „Ugyan, már! Hol élsz? Egyentanrend, egyenórarend, egyeniskola, egyenelvek! Csak semmi szabadság! Csak semmi önállóság!” – válaszolta Évi. – „Ha ez megnyugtat, nekünk pedagógusoknak se sok lesz. Akit nem bocsátanak el, az állami alkalmazott lesz, és az állam által kinevezett igazgatók, a mindenre felügyelő tanfelügyelők majd gondoskodnak róla, hogy az elvártan megfelelően viselkedjen, és még örüljön is, hogy dolgozhat, jóval többet, ugyanannyi pénzért!” „Hisz most ígérték nektek több pénzt” – sóhajtott fel a nagymama. „Ugyan, anya!” – legyintett Évi. – „Ígérni én is tudok. Például azt, hogy Zsuzsinak jó lesz az iskolában. Csend lesz ott, rend és fegyelem. Ha addig éltek is!” – nézett rám.

A hallottaktól nagyon megijedtem, ezért nagyon halkán csak annyit motyogtam: „Tudod, Évi, eddig nagyon szerettem volna iskolába menni. De én már nem akarok magyarországi diák lenni!”

Lejegyezte: Millei Ilona

A TARTALOMBÓL:

Alkotmánybíróság elé viszi a köznevelési és a szakképzési törvényt a PSZ

Azt kéri a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) az Alkotmánybíróságtól (Ab), hogy állapítsa meg a nemzeti köznevelésről, illetve a szakképzésről szóló törvény alkotmányellenességét, és mindkét törvényt valamennyi rendelkezését semmisítse meg. **3. oldal**

Káosz jön a törvény után

Brutális káosz várható a köznevelési törvény bevezetésével az oktatási rendszerben – véli Radó Péter oktatáskutató. **5. oldal**

Az egyenlő esélyekért harcoltak

A Magyar Önkormányzatok Szövetségének (MÖSZ) elnöke, Gémesi György nem rejti véka alá a véleményét: az iskolák állami fenntartását elfogadhatatlannak tartja, s rajta kívül több mint ezer polgármester ugyancsak így vélekedik a dologról. **6. oldal**

Parlamenti igen a köznevelési törvényre

Az Országgyűlés december 20-ára virradó éjjel elfogadta az új köznevelési törvényt, amelynek értelmében minden iskola állami fenntartású lesz, az önkormányzatok működtetésre szerződhetnek vissza. **8. oldal**

A törvény fékezi a mobilitást

A rejtett tanterv nagymértékben hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségek fenntartásához, mert a rejtett követelményekhez való igazodás nem egyforma kihívást jelent a különböző rétegekből származó gyermekek számára. (Paár Ádám) **11. oldal**

Ha lehull a szürke háló

Nem vitatható, a társadalmi esélyegyenlőség és a jogi értelemben vett esélyegyenlőség nem fedik egymást. (Szüdi János) **13. oldal**

Pápai körlevelet küldött az iskoláknak Hoffmann Rózsa

Elküldte az oktatási intézmények vezetőinek XVI. Benedek pápa újévi körlevelét az oktatási államtitkár. *Hoffmann Rózsa* újévi levelében, amelyet a Kormany.hu oldalon tettek közzé, köszönetet mond mindazoknak, akik javaslataikkal, hozzászólásukkal, üzeneteikkel és munkájukkal támogatták az új köz- és felsőoktatási törvény megalkotását. A karácsony előtt néhány nappal elfogadott törvényekről Hoffmann így ír levelében: „Az új kódexekkel megteremtettük iskolarendszerünk minőségi megújulásának jogszabályi feltételeit.” Az államtitkár emlékeztet rá, hogy XVI. Benedek pápa a nevelés kérdéseinek szentelte szokásos újévi körlevelét. A katolikus egyház fejének „mondandója sok tekintetben felerősíti az új törvényeink üzeneteit. Fontosnak tartjuk, hogy a neveléssel bármilyen minőségben foglalkozók megismerhessék az egyházfő üzenetét, hogy ki-ki belátása szerint meríthessen belőle. Ezzel a céllal tesszük közzé, és küldjük el közvetlenül a köznevelés intézményeinek” – olvasható Hoffmann levelében. *Trencsényi László*, a Magyar Pedagógiai Társaság főtákará, az informális Hálózat a Tanszabadságért (HAT) egyik alapítója szerint jogilag nem kifogásolható az államtitkár lépése, azt mégis súlyos etikai vétségnek tartja. Szerinte komoly üzenete van annak, hogy évkezdetkor, az új köznevelési törvény hatálybalépésének pillanatában az államtitkár a számára kedves egyház tanaival szólítja meg az iskolákat. *Trencsényi* úgy véli, a történelem ítélőszéke nem fogja felmenteni ezért a lépésért Hoffmann Rózsa, még akkor sem, ha a továbbküldött pápai körlevél szövegének tartalmával alapvetően nincs probléma. Egy iskolaigazgatónak ugyanis kell, hogy annyi önállósága és felkészültsége legyen, hogy maga válassza meg, mely személyiségtől és mit kíván beilleszteni iskolája szellemiségébe, pedagógiai munkájába – állítja *Trencsényi*.

Lemondott Hoffmann helyettese

Lemondott posztjáról *Dux László* felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár – közölte a Nemzeti Erőforrás Minisztérium oktatási államtitkársága. Az oktatásért felelős államtitkárságon a lemondás okáról azt a tájékoztatást adták, hogy *Hoffmann Rózsa* oktatási államtitkár eredetileg is abban állapodott meg *Dux László*val, hogy a helyettes államtitkár az új felsőoktatási törvény megalkotásáig vállalja a feladatot, azután pedig visszatér az egyetemi katedrára. Azt egyelőre nem lehet tudni, ki követi őt a poszton.

Hétszeres szakadék a magyar szegény és gazdag között

Az OECD szerint is indokolt megadózni a gazdagokat, mert egyre nagyobb a szakadék köztük és a szegények között – írta decemberben a Népszabadság. A szervezethez tartozó 34 országban a leggazdagabbak tizedének jövedelme kilencszer haladja meg a legszegényebbek 10 százalékáét. A legkirívóbb a különbség az OECD két latin-amerikai tagja, Chile és Mexikó esetében, ahol huszonötösörös a differencia. A lapnak nyilatkozó *Vámosi-Nagy Szabolcs* adószakértő szerint Magyarországon hétszeres a jövedelemkülönbség a leggazdagabbak és a legszegényebbek között.

Sokba kerülő felsőoktatás

Elfogadta az Országgyűlés az új felsőoktatási törvényt december 23-án: az eredetileg benyújtott javaslattal szemben a főiskolák is indíthatnak mesterképzéseket, igaz, annak szabályait a kormány határozza meg rendeletében. Osztatlaná válik a tanárképzés, valamint csökken a szenátusban a hallgatói képviselő aránya. A törvény szerint a hallgatók 2012. szeptember 1-jétől önköltséges, részösztöndíjas vagy államilag támogatott képzésben vehetnek részt. Az állam 2012-ben összesen 33 ezer 927 a felsőoktatásba belépő új hallgatónak, köztük felsőfokú szakképzésre, alapképzésre valamint egységes, osztatlan képzésre felvett diáknak biztosít ingyenes képzést, 15 ezer 550 hallgató kaphat részleges, 50 százalékos támogatást a képzési költséghez. 2011 szeptemberében teljes összegű állami támogatással alapképzésben, osztatlan és felsőfokú szakképzésben 53 ezer 450 elsőéves hallgató kezdhet el tanulmányát, míg mesterképzésre 19 ezer 600 hallgató léphetett be. Idén felsőfokú szakképzéséhez 3500 diák kaphat teljes támogatást, az ide jelentkezők számára részleges támogatást nem biztosít az állam

Az ombudsman szerint alkalmatlanok a tornatermek

Szabó Máté ombudsman szerint nem megfelelőek az iskolai testnevelés és a diáksport intézményi feltételei, ez pedig akadályozza a magas szintű testi és lelki egészséghez való jogot. Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala január 4-i közleménye szerint a községek és a kisebb települések iskoláiban korszerűtlen, elhanyagolt és balesetveszélyes a tornatermek többsége, hiányoznak az öltözők és az alapvető higiéniai feltételek, illetve hiányosak az eszközök.

Alkotó pedagógusok jelentkezését várjuk!

Sorsunk – mint minden emberé – az idő mélységesen mély kútjának vizébe merül. Ám élnek köztünk pedagógusok, akik munka után alkotnak, és akik az alkotás által kiteljesedve teszik szebbé mindennapjainkat. A Pedagógusok Lapja szívesen bemutatja őket és alkotásaikat is. Kérjük, hogy műveiket, rövid önéletrajzukat a millei@pedagogusok.hu e-mailre vagy a Budapest 1417, Pf. 11 postacímre küldjék. A borítékra írják rá: „Alkotó pedagógusok”.

OLVASD, ÉS ADD TOVÁBB!

A Pedagógusok Lapja évi előfizetési díja 5 százalék áfával 4500 forint. Az intézmények banki átutalással (számlaszám: 11707024-20100456) fizethetnek elő, az egyéni érdeklődőknek csekket postázunk.

Az egész oldalas hirdetés (A/4-es formában, fekete-fehérben) 120 000 forint, a féloldalal 60 000, a negyedoldalal 30 000 forint. Az apróhirdetés szavanként 60 forint. Minden egyes díjtételt 27 százalékos áfa terhel. A hirdetések beküldésének határideje: a megjelenési hónap 3. napja.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

A Pedagógusok Szakszervezetének hírlapja és hírlevele

Főszerkesztő: **Millei Iлона**

Technikai szerkesztő: **Márfiné Bécsi Erika**

Szerkesztőség: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Telefon/fax: 322-8464

Levélcím: 1417 Budapest, Postafiók 11

Kiadja: a Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodája
1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Központi telefon: 322-8452-től 56-ig

Felelős kiadó: **Galló Istvánné elnök**

Internet: www.pedagogusok.hu; E-mail: pedlap@pedagogusok.hu

Terjeszti: a Pedagógusok Szakszervezete. Évi előfizetési díj: 4500 Ft

Index: 26651 ISSN 0133-2260

A nemzeti köznevelésről és a szakképzésről szóló elfogadott törvények nem nyújtanak megoldást a közoktatás és a szakképzés égető problémáira

A Pedagógusok Szakszervezete sajnálatosnak tartja, hogy az Országgyűlés 2011. december 19-én éjjel megszavazta a nemzeti köznevelésről és a szakképzésről szóló törvényeket. Mélységesen elszomorítónak tartják, hogy egy ilyen fontos, a társadalom jövőjét hosszú távon meghatározó kérdésben a kormányparti képviselők – sok esetben saját szakmai meggyőződésüket is feladva – a miniszterelnökkel szembeni feltétel nélküli lojalitás miatt szavaztak igennel.

Az érdekvédelmi szervezet úgy véli, hogy az országgyűlési képviselők annak ismeretében hozták meg döntésüket, hogy tisztában voltak azzal, a közoktatás rendszerének államosításához legkevesebb 400 milliárd forintba lenne szükség, melynek fedezetét az ugyancsak tegnap elfogadott 2012. évi költségvetésről szóló törvény nem tartalmazza. A 2013. évi költségvetés terhére történő ilyen mértékű kötelezettségvállalás teljesítésének lehetősége a ma ismert viszonyok között teljességgel bizonytalan. Az országgyűlési képviselők annak ismeretében hozták meg döntésüket, hogy tisztában voltak az új törvény bevezetésének következményeivel.

A PSZ szerint a képviselők tudták, hogy az új törvény az állami fenntartásba kerülő intézmények bezárását, a pedagógusok nagyarányú elbocsátását teszi lehetővé; hogy a közoktatási államtitkárság folyamatos kommunikációjával ellentétben a pedagógusok munkaterhei növekedni fognak, és semmiféle garancia nincs arra, hogy a megígért keresetnövekedés forrása biztosítva lesz.; hogy a beiskolázás, a továbbtanulás lehetőségének a korlátozása, az esélyegyenlőségek további fokozását fogja eredményezni, hiszen a tanulók jelentős hányada elől elzárja az utat a munkaerőpiacra történő belépéshez szükséges ismeretek és szakképesítések megszerzéséhez, a felsőoktatásba való bejutáshoz; hogy a 16 évre csökkentett tankötelezettségi korhatár bevezetése éppen azokat a nagyon hátrányos helyzetben lévő tanulókat fogja érinteni, akiknek az oktatás az egyedüli kiterjesztési lehetőségük a környezet okozta hátrányok mérséklésére; hogy ez a köznevelési törvény korlátozza a pedagógusok módszertani szabadságát, és felszámolja a hosszú évek alatt kialakult szülő–pedagógus partnerkapcsolatot.

A Pedagógusok Szakszervezete kijelentette, hogy az elfogadott nemzeti köznevelésről és a szakképzésről szóló törvények nem nyújtanak megoldást a közoktatás és a szakképzés égető problémáira; sokkal inkább tovább generálják azokat, ezért beláthatatlan és felbecsülhetetlen károkat fognak okozni.

A Pedagógusok Szakszervezete az elmúlt egy évben számtalan alkalommal kezdeményezte a közoktatás rendszerének átalakításával kapcsolatos érdemi tárgyalásokat. A változtatás szükségességét sohasem vitatták sem a szakszervezetek, sem a szakmai szervezetek. Meggyőződésük, hogy egy ilyen hatalmas ellátórendszer átalakításához, jobba tételéhez nem szabadott volna sajnálni az időt, s tényleges szakmai párbeszédet kellett volna folytatni az érintettekkel. Ennek az elmaradásáért a felelőség nem a szakszervezetet terheli!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ELÉ VISZI A KÖZNEVELÉSI ÉS A SZAKKÉPZÉSI TÖRVÉNYT A PSZ

Azt kéri a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) az Alkotmánybíróságtól (Ab), hogy állapítsa meg a nemzeti köznevelésről, illetve a szakképzésről szóló törvény alkotmányellenességét, és mindkét törvényt valamennyi rendelkezését semmisítse meg.

A PSZ 2011. december 29-én mind a köznevelési, mind a szakképzésről szóló törvényt megtámadta az Alkotmánybíróságon. Így ugyanis, az Alkotmánybíróságra vonatkozó új rendelkezések értelmében a 2011-ben megindított alkotmánybíróági eljárás lefolytatását – megjelölve, hogy miért sérti a törvény az alaptörvény rendelkezéseit – 2012-ben még kezdeményezheti a Pedagógusok Szakszervezete. A szakszervezet emlékeztetett: az Ab mind a köznevelési, mind a szakképzésről szóló törvény vonatkozásában számos határozatot hozott, amelyekben az új rendelkezések alkalmazására való felkészülési időt alkotmányos követelményként határozta meg. Ezt viszont a szakképzésről szóló és a köznevelési törvény több pontjának hatálybaléptetése is sérti – közölte a PSZ.

Köznevelés szemben a jogállamisággal

Az érdekvédelmi szervezet szerint a nemzeti köznevelésről szóló törvény emellett többek között sérti a jogállamiság követelményeit, rendelkezései nincsenek összhangban a Gyermekek jogairól szóló egyezményben foglaltakkal sem. Utóbbi kifogását a PSZ azzal indokolta, hogy a törvény nem rögzíti az alapelvek között a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. A köznevelési törvény rendelkezései érintik a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot is, a szülők jogát pedig korlátozzák azáltal, hogy választási kötelezettség elé állítják őt és a tanulót, dönteniük kell ugyanis abban

a kérdésben, a gyermek a kötelező órák keretében erkölcsstan órán vagy az egyház által szervezett hit- és erkölcsstan órán vesz részt. A PSZ szerint ezen felül a köznevelési törvény rendelkezései a gyakorlatban megszüntetik az iskolák minden önállóságát a nevelés és oktatás feladatainak meghatározásában, megszűnik a tankönyvpiac, illetve erősen korlátozódik a szakmai szolgáltatásokban való részvétel lehetősége.

Nincs ingyenszakképzés?

A szakképzésről szóló törvény alkotmányellenességének indokai között a PSZ egyebek mellett azt sorolta fel, hogy valójában már az első szakképzésért is fizetni kell, ha a tanuló túllépi a képzésre megengedett időt. A tankötelezettség idejének leszállítással, a felvételi rendszerek működtetésével, a tankötelezettséget követő iskoláztatás feltételei meghatározásának hiányosságával sérül a művelődéshez való jog. A PSZ sérelmezi azt is, hogy az új törvény nem határozza meg az ingyenes oktatás fogalmát és az e körbe tartozó szolgáltatásokat, illetve számos esetben az ingyenesség helyett térítésdíj-mentességről rendelkezik.

Január elsejével szűnt meg az Alkotmánybíróság összes olyan, folyamatban lévő eljárása, amelyben a jogszabály utólagos vizsgálatát nem a kormány, a parlamenti képviselők negyede vagy az ombudsman kezdeményezte; véget ért az az úgynevezett actio popularis, hogy bárki jogi érdek nélkül az Alkotmánybírósághoz fordulhat. Az így megszűnő eljárások indítványozói viszont bizonyos esetekben alkotmányjogi panaszt nyújthatnak be március 31-ig, ha a megjelölt kérdés az új alaptörvény rendelkezéseivel összefüggésben is vizsgálható.

MINDEN ISKOLA AZ ÁLLAMÉ LESZ

A Fidesz-frakció alkut kötött a köznevelési törvényről

Hároméves kortól lesz kötelező az óvoda, nem lesznek felzárkóztató osztályok, fokozatosan vezetik be az egész napos iskolát, és csak azokban a középiskolákban lesz kötelező központi felvételi, amelyekben túljelentkezés van – így döntött a Fidesz–KDNP-frakció december 12-én, amikor a közneveléstitörvény-javaslatához benyújtott módosító indítványokat megvitatta.

A frakció döntését *Lázár János*, a Fidesz frakcióvezetője ismertette az újságírókkal. Elmondta, hogy a pedagóguséletpályamodellel a jogszabályban marad, így a tanárok jelentős béremelkedésre számíthatnak a következő időszakban. Az óvodákat érintő szabályozással kapcsolatban kifejtette: a köznevelési törvényjavaslat hatálybalépése után – a jelenlegi öt helyett – hároméves kortól lesz kötelező óvodába járni. Ez volt az oktatási államtitkárság eredeti javaslata is, fideszes szakpolitikusok azonban négyéves kortól tették volna kötelezővé az óvodát. A felzárkóztató osztályok javaslatától ugyanakkor elállt a kormány, így azokat a gyermekeket, akik hat- vagy hétéves korukban még nem iskolaérettek, továbbra is óvodai kezelet között fogják felkészíteni az iskolára – ismertette *Lázár János*, úgy fogalmazva, hogy „nem lesznek a szegregáció melegágyát jelentő felzárkóztató osztályok”. Döntöttek arról is, hogy nem lesz kötelező központi felvételi a középiskolákban, csak azokban kell lebonyolítani, amelyekbe túljelentkezés van. A szakiskola hároméves lesz, ezt követően pedig két év áll majd rendelkezésre az érettségire.

Egész napos iskola: lépésről lépésre

A tanácskozáson *Orbán Viktor* miniszterelnök világossá tette – idézte a kormányfő szavait *Lázár* –, hogy az országban minden iskola állami fenntartású lesz, a települési önkormányzatok azonban egyedi megállapodás alapján működtetésre átvehetik őket. Kérdésre válaszolva *Lázár János* hozzáfűzte, hogy az állam oktatáspolitikai céljainak a megvalósítása érdekében „bizonyos játékszabályokat” az egyházi iskoláknak is el kell fogadniuk. Példaként azt mondta, hogy az egyházi iskolák sem válogathatnak tehetséges vagy kevésbé tehetséges gyermekek között, és nem válogathatnak hovatartozás, társadalmi státus alapján sem.

Az egész napos iskolákkal kapcsolatban az a kompromisszum született a frakció és a kormányzat között, hogy azt lépésről lépésre alakítják ki – tájékoztatott a frakcióvezető.

A két tanítási nyelvű általános iskolákkal kapcsolatban megjegyezte: a törvény elvileg ugyan lehetővé teszi ezek

működését, de az oktatáspolitikának nem célja, hogy ilyen intézmények működjenek a következő időszakban.

A közösségi karitatív munka az érettségi megszerzésének, nem pedig a megkezdésének lesz a feltétele – közölte *Lázár János*.

Orbán és Pokorni érvei csaptak össze

Az FN24 arról is beszámolt, hogy a vita során kiderült, hogy *Orbán Viktor* megfontolandónak tartaná a kilencéves általános iskola bevezetését, a pedagóguséletpályamodellel viszont nem feltétlenül tenné a köznevelési törvény részévé. A miniszterelnök az FN24 állítása szerint azt is kijelentette, hogy tetszik neki *Michl József* a testi fenytést a pedagógusoknak engedő módosítója. A KDNP-s képviselő ugyanakkor jelezte, hogy már visszavonta azt. „Kár” – vélte *Orbán*.

Képviselők beszámoltak róla, hogy a vitában leginkább *Orbán Viktor* és *Pokorni Zoltán* érvei csaptak össze. *Lázár János* moderálta mindezt, a törvényt jegyző *Hoffmann Rózsa* gyakorlatilag kizárólag adminisztratív ügyekben kért szót. „Látszott, hogy nagyon egy hullámhosszon van a miniszterelnök és az államtitkára” – emelte ki az egyik KDNP-s képviselő. Egy másik résztvevő úgy jellemezte a vitát, hogy *Orbán* politikai érveket sorakoztatott fel *Pokorni* szakmai érvei ellen. „Zoli, mondhatod a számokat, de én máshogy látom az életet” – zárt rövidre például egy vitát a kormányfő, amikor *Pokorni* adatokkal próbálta alátámasztani az érveit. Az oktatási bizottság elnöke így többnyire kisebbségben maradt véleményével.

Orbán: a legtöbb szakmát két év alatt meg lehet tanulni

Az egyik legfontosabb vitatéma a szakiskolák körül bontakozott ki. A Fidesz oktatási munkacsoportja szerint ugyanis – a tervezettel ellentétben, amely kizárólag hároméves, a közismereti tárgyakat minimumra szorító szakiskolát ír le – meg kellene engedni, hogy bizonyos képzéseken négy évig tanulhassanak a gyerekek. *Pokorni* ezzel kapcsolatban azt emelte ki, hogy sok esetben az általános iskola nem ad annyi közismereti alapot, amivel bol-

dogolni lehetne a munkaerőpiacon. *Orbán* azonban úgy vélte, hogy a legtöbb szakmát akár két év alatt is meg lehet tanulni, így nem látja indokoltnak a négyéves szakképzést.

A kormányfő – a módosító javaslatok ellenére – nem támogatta, hogy a két tan nyelvű iskolák és a nyelvi előkészítő évfolyamok esetében a törvény is tartalmazzon keretszabályokat az itt folyó munka minőségének megítélésére vonatkozóan. Elmondta, hogy sok pénzt költünk erre az oktatási formára, miközben nem ismerjük az eredményt. *Pokorni Zoltán* erre úgy reagált: akkor először mérjük meg a teljesítményt, legyünk tisztában az eredményekkel, s utána döntsünk. A miniszterelnök szerint egyébként vagy az óvodában, vagy a középiskolában van az intenzív nyelvoktatás helye, s támogatja azt a minisztériumi javaslatot, hogy a felsőoktatásba való belépés feltétele legyen a középfokú nyelvvizsga.

A Fidesz oktatási munkacsoportja szerette volna a törvényben rögzíteni, hogy az érettségi vizsgán maradjon meg a két szint, tehát maradjon meg egy központilag szervezett, független bizottság előtt letett, standardizált matúra is. A frakció elvetette ezt a kezdeményezést is, *Orbán* szerint meg kell bízni *Hoffmann Rózsa*ban, az államtitkár majd kidolgozza időben az érettségi pontos szabályozását.

Orbán kijelentette, hogy szíve szerint nem tenné be a – műfaját tekintve kerettörvény – köznevelési törvénybe a nagyon részletesen kidolgozott pedagóguséletpályamodellel. Már csak azért sem, mert a gazdasági bizonytalanságok miatt nem látja biztosítottnak az ahhoz szükséges forrásokat. „Csak a Jóisten tudja, hogyan alakul a gazdasági helyzet 2013-ban” – vélte. *Pokorni* azon javaslata is elvázott, hogy rendszeresen, nyolcévente legyen pedagógusminősítés. Mint ahogy *Pósán László* sem kapott támogatást ahhoz, hogy vegyék ki az érettségi feltételeként előírt 50 óra szociális munka kényszerét a törvényből.

A Fidesz csaknem 200 módosító javaslatot nyújtott be a törvénytervezethez, a frakcióülésén azok sorra véreztek el a „presztízsharcban”.

(Forrás: MTI, FN24)

KÁOSZ JÖN A TÖRVÉNY UTÁN

Brutális káosz várható a köznevelési törvény bevezetésével az oktatási rendszerben – véli Radó Péter oktatáskutató. Az OktpolCafén írt bejegyzése szerint „ez az egész rá fog dőlni a kormányzatra, melynek minden energiáját fel fogja emészteni a saját maga keltette zűrzavar menedzselése”.

Napokon belül lesz egy minden ízében retrográd közoktatási törvényünk, amely visszalöki Európa egyik legfejlettebb közoktatási rendszerét az ipari társadalmak fénykorának egyéb régészeti leletei közé – írta Radó Péter az OktpolCafén decemberben. Ami elméletileg januártól kezdetét veszi, az a törvény implementációja, gyakorlatba való átültetése. Ennek módja azonban nincs kitalálva, ezért teljes zűrzavar várható.

Az államtitkárságnak – számos más dolog mellett – le kellene vezényelnie egy közigazgatási reformba ágyazott oktatás-irányítási reformot, be kellene járattania egy részleteiben nem létező központi kincstári

finanszírozási rendszert, és át kellene vennie az iskolákat a jelenlegi tulajdonosoktól. Le kellene bonyolítani egy tantervi és érettségi reformot, át kellene alakítani a tanulói támogatások rendszerét, be kellene vezetnie egy nagy rakás új iskolai programot, létre kellene hoznia a szakfelügyeletet és a megyei pedagógiai intézeteket, ki kellene neveznie néhány ezer új iskolaigazgatót. Létre kellene hoznia egy vadonatúj tankönyvkiadási és -terjesztési rendszert, ki kellene dolgoznia a pedagógus-előmeneteli rendszer részleteit, meg kellene teremtenie a kötelező óvodáztatás és mindennapos testnevelés feltételeit, grüндolnia kell magának egy pedagóguskamarát, el kellene indítani a befagyott uniós fejlesztési programokat, és menedzselnie kellene kedvenc projektjeit, mint amilyen például az 50 órás kötelező önkéntesség – sorolta Radó Péter.

E változáshalmazra nincs felkészülve az oktatásirányítás, ezért csak egyetlen lehetséges kimenet van: a brutális káosz. Az OktpolCafé bejegyzése szerint „ez az

egész rá fog dőlni a kormányzatra, melynek minden energiáját fel fogja emészteni a saját maga keltette zűrzavar menedzselése”.

Az iskolák mindennapjaiban mindez időben ki nem adott fizetésekkel, jóváhagyott költségvetési keretek miatt kényszerűen elbocsátott pedagógusokkal és más iskolai alkalmazottakkal, az alábecsült költségek miatt kifizetetlen közüzemi számlákkal, jóváhagyott program hiányában és időben ki nem adott adminisztratív engedélyek miatt bezárt intézményekkel, a tanévkezdéskor meg nem érkező tankönyvekkel, a saját pénzükből tankönyvpótlékokat fénymásoló pedagógusokkal, időben ki nem nevezett igazgatókkal járhat.

„Ahol fát vágnak, ott hullik a forgács. Ahol viszont az egész erdőt irtják... Sokan sokat foglalkoztunk azzal, hogy maga a törvény milyen károkat okoz majd. A közelgő implementációs katasztrófa által okozott járulékos károk pedig egész egyszerűen felmérhetetlenek” – figyelmeztetett Radó Péter. (Forrás: FN24/OktpolCafé)

HILLER: KÉT ÉV ALATT BEDŐL A RENDSZER

Hiller István MSZP-s korábbi oktatási miniszter szerint a köznevelési törvény legnagyobb vesztesei az önkormányzatok lesznek. A politikus úgy látja, a törvények iránya is rossz.

– Az oktatási törvények pénzigénye nem ölt testet a költségvetésben, a pénzügyi háttere nincs meg annak, amit az oktatási államtitkár tervez – jelentette ki Hiller István, a szocialisták korábbi oktatási minisztere december 8-án Szegeden, ahol a Közéleti Kávéház Baloldali Páholyának vendége volt. Kifejtette: az elmúlt hetekben a szakma botrányként értékelte a köznevelésre vonatkozó eltitkolt háttér tanulmányt, amiben a mostanihoz képest 700 milliárd forintos pluszforrásigény szerepel.

Hiller szerint az oktatási törvények – köznevelési, felsőoktatási, szakképzési – iránya is rossz, mert a korábbiaktól eltérően nem a diákok állítják a középpontba.

– A közneveléstitörvény-tervezethez volt egy kormánypárti módosító javaslat, ami azzal egészítette volna ki a törvényt, hogy a közoktatási rendszerben a gyermek érdekei mindenek fölött állnak, de ezt az államtitkárság nem engedte be a szövegbe, az államtitkár személyesen lépett fel ez ellen az oktatási bizottság ülésén. Ennél jobb bizonyíték nem kell – fogalmazott.

Kijelentette: a köznevelési törvény legnagyobb vesztesei az önkormányzatok. Az iskolák államosításával a fenntartói és működtetői jogokat különválasztja a kormány, és „ebből igazi cirkusz lesz”. Hiller szerint ha az államosítás megvalósul, a rendszer finanszírozhatatlanná válik, és két év alatt bedől.

Beszélt arról is, hogy a kormány jelentős mennyiségű pénzt von ki a felsőoktatásból, amihez jogi háttérrel és ideológiát teremt.

– Egy populista népszavazáson 2008-ban a Fidesz 3 millió embert cipelt el az urnához többek között a tandíj ellen. Most önköltségnek hívja a tandíjat – fogalmazott, és felhívta a figyelmet, hogy az egyes intézményekre az önköltség még nincs kiszámolva, nem tudhatók decemberben a feltételek, pedig a február 15-ös jelentkezési határidő nem csúsztatható.

(Forrás: Delmagyar.hu)

LMP: EZEKRE A NEVEKRE EMLÉKEZNI FOGUNK

Az LMP név szerinti szavazást kezdeményezett a köznevelési törvényről, eleget téve a PDSZ és a HAT kérésének. Így mindenki láthatja, kik szavazzák meg ezt az esélymegvonó, tekintélyelvű, iskolaromboló és hazug törvényt.

A törvény a hazugság bűnében fogant, alkotói megpróbálták letagadni a saját maguk által készített hatástanulmányt. Titkolni akarták, hogy a törvény tömeges iskolabezárásokkal, pedagógus elbocsátásokkal és a szakképzés drasztikus visszafejlesztésével fog járnai. Ez iskolarombolás. Hazug a törvény azért is, mert bár sok száz milliárdos költségű pedagógus-életpályát és óvodaépítéseket irányoz elő, mindenki tudja, hogy erre sem rövid, sem hosszú távon nem lesz fedezet. A törvény meghatározó pedagógiai eszménye a tekintély és a büntetés, az oktatási rendszer szervezőlve pedig a gyerekek, szülők, pedagógusok, helyi közösségek és oktatási szakemberek kirekesztése az iskolával kapcsolatos döntésekből, a teljes központosítás.

A centralizáció nem az esélyteremtést, hanem a megszorításokat szolgálja, ezt bizonyítja a jövő évi büdzsé tervezete is. A kormány már a szakképzési törvény koncepciójában elárulta, hogy 40 százalékkal kívánja csökkenteni a gimnazisták számát. A hozzáférés szűkítését és az esélymegvonást szentesíti most ez a törvény a szakképzés háromévesre csökkentésével, a zsákutcás Híd-programmal, de mindenekelőtt a tankötelezettség 18-ról 16 évre való leszállításával. A szavazáskor kiderül, kik szavaznak igennel a magyar gyerekek jövőjét veszélyeztető törvényre.

Oszolyán Ágnes, az oktatási bizottság alelnöke

AZ EGYENLŐ ESÉLYEKÉRT HARCOLTAK

A szakmai és a szakszervezetek képviselői szerint nem jó irány az iskolák államosítása

A Magyar Önkormányzatok Szövetségének (MÖSZ) elnöke, *Gémesi György* nem rejti véka alá a véleményét: az iskolák állami fenntartását elfogadhatatlannak tartja, s több mint ezer polgármester ugyancsak így vélekedik a dologról. Érdek-képviselési és szakmai szervezetek szerint semmilyen hatástanulmány nem támasztja alá a közoktatás államosításának szükségességét, hatékonyságát.

Gémesi György a Fejér megyei polgármesterek számára tartott konzultáción december 12-én arról beszélt, a köznevelési törvényhez beadott legújabb módosító indítványok szerint a települési önkormányzatok a jövőben nem lehetnek fenntartók, csak üzemeltetők. „Ezentúl izzót cserélhetünk, és kitakaríthatjuk az épületet, ugyanis az üzemeltetés ezt jelenti” – mondta a szövetség elnöke, hozzátéve: ezt a MÖSZ elfogadhatatlannak tartja, s több mint ezer polgármester véleménye is ez. Nem ez volt az első eset, hogy a közvélemény tudomást szerezhetett a MÖSZ elnökének véleményéről. December 7-én a Pedagógusok Szakszervezete javaslatára találkozón vett részt Gémesi György – aki Gödöllő városának polgármestere is – mint MÖSZ-elnök, *Galló Istvánné*, a Pedagógusok Szakszervezetének elnöke, *Mendrey László*, a PDSZ elnöke, *Nánási Éva* jegyző asszony, a Jegyzők Országos Szövetségének elnöke és *Rádiné Gémes Ildikó*, a Magyar Faluszövetség képviselője.

Az államosított köznevelés hátrányai

Ezen a találkozón Gémesi György elmondta, az összejövétel célja az volt, hogy egyeztessék azokat a kérdéseket, amelyek adott esetben akár közös nyilatkozatra, akár közös aktivitásra sarkallják őket. Mint mondta, az Országgyűlésben ezekben a napokban folyik a közoktatási, illetve köznevelési törvény megalkotása vagy újralkotása. Nem zárult le ez a folyamat, ahogy az önkormányzati törvény is a zárószavazása előtt van. Mint megjegyezte, az önkormányzatok legnagyobb feladata ez idáig a közoktatás volt. Ehhez igyekeztek az elmúlt 21 esztendőben minden feltételt biztosítani azzal a mozgás-, felület- és hatáskörrel, amelyet a jogszabály számukra előírt. Az önkormányzatok ezen feladat ellátását egyre nehezebben tudták biztosítani, de nem azért, mert nem képesek a feladat ellátására, hanem mert a normatíva a költségek felét sem fedezi. Ugyanakkor olyan módosító indítványok érkeztek az önkormányzati törvényhez – sok esetben ugyanazon frakciótól –, amelyek egymást is kioltják. Az államosítás óriási változást hozhat – mondta, megjegyezve, hogy a

vagyon integrálása „komoly lehetőség” a költségvetés hiányainak pótlására. Azzal értett egyet, hogy amelyik fenntartó akarja, adja át az iskolát, de az nem megoldás, hogy a szakmai részt elveszi az állam, és az önkormányzatoknak marad a festés, a kertrendezés. Ezt megaláznál tartják – tette hozzá.

Az államosítás a társadalmi beágyazottságot szüntetné meg

Galló Istvánné, a PSZ elnöke megerősítette, az érdek-képviselési szervezet nem tartja jó iránynak, hogy a közoktatás feladatait ne az önkormányzatok lássák el. Az államosítás az oktatás tartalmi irányítását, központosítását jelentené, a központi finanszírozás pedig központi létszámgazdálkodást is jelentene. Mindehhez az állam nagyon kemény ellenőrzési rendszert kíván kiépíteni, illetve az intézményvezetők kinevezése, kiválasztása is a kormányhivatalokon keresztül történne.

Az államosítást – ahogy a közbeszédben elterjedt – a PSZ azért nem tartja jónak, mert a helyi lakosoknak, a helyi közösségeknek, a szülőknél nem lesz beleszólása, véleménynyilvánítási lehetősége arra, hogy mi folyjon az intézményben, mi történjen az intézménnyel.

A nemzeti köznevelési törvényhez készített háttér tanulmány olyan kitételeket és számításokat tartalmaz, amelyek nagyarányú intézménybezáráshoz, pedagógus-elbocsátáshoz vezetnek. Alapvetően azért sem tudnak az államosítással egyetérteni, mert az azt a társadalmi beágyazottságot szüntetné meg, amely rendkívül fontos a hatékony intézményműködtetés és az intézményben folyó oktató-nevelő munka miatt.

Mendrey László arról beszélt, a PDSZ megalakulása óta alapértéknek tekinti, hogy az iskolák, az iskola használói és a fenntartók között szoros kapcsolat legyen. Erre az önkormányzati iskolafenntartás kiváló lehetőségeket biztosított. A most kínált megoldást zsákutcának nevezte, és azt mondta, nem látszik, hogy a megvalósításhoz szükséges forrásokat honnan teremtik elő.

Szintén lehetséges következményként említette az iskolabezárásokat és a pedagógus-elbocsátást.

Hatékony közoktatás az önkormányzatok nélkül nem szervezhető

Nánási Éva, a Jegyzők Országos Szövetségének elnöke kiemelte, hogy a Jegyzők Országos Szövetsége mint szakmai érdek-képviselési szerv a település önkormányzatainak vezető köztisztviselőit fogja össze. Megjegyezte, a jegyzők elkötelezettek a települések lakossága iránt, érdekeltek abban, hogy a közfeladatok ellátása és a közszolgáltatások szervezése a lehető legjobb minőségben, racionálisan és jól oldódjon meg. A jegyzői kar az elmúlt 21 évben komoly szakmai tapasztalatokat szerzett az oktatásigazgatásban, és menedzseltek az intézmény-fenntartási feladatokat is. Véleményük szerint jó helyen volt az önkormányzatoknál az oktatásigazgatás és az intézményfenntartói feladatkör.

Rádiné Gémes Ildikó a Magyar Faluszövetség képviselőjében azt mondta, hogy az a „hibrid megoldás”, amely előttük áll, a kistelepüléseket fokozottan sújtja majd, és teljesen lehetetlenné válik, hogy visszaszerzódják az intézményeiket. Reményének adott hangot, hogy a végső változatban nem szerepel majd kistelepülési felső tagozatok megszűnése.

A szervezetek képviselői állásfoglalást fogadtak el, amelyben rögzítették: nem vitatják annak szükségességét, hogy át kell tekinteni a közoktatásban az állam szerepét. Ennek azonban nem lehet az az eredménye, hogy a települési önkormányzatok elvesztik érdemi befolyásukat a közoktatási intézmények működését meghatározó kérdésekben. Felhívták a figyelmet arra, hogy a közoktatás nem töltheti be rendeltetését, ha kiragadják abból a társadalmi környezetből, amelyben működik, ahonnan a gyermekeket fogadja. Egyetértettek abban, hogy a közoktatás hatékony és törvényes, minden gyermeknek megfelelő színvonalú szolgáltatást nyújtó rendszere a helyi önkormányzatok nélkül nem szervezhető meg. Leszögezték: elvárják a döntéshozóktól, hogy olyan megoldást találjanak, amely támaszkodik a település választópolgárainak közösségére, elismeri a szülői közösségek jogosítványait, és megteremt az állami beavatkozás lehetőségét minden olyan kérdésben, amely ahhoz szükséges, hogy a közoktatás egyenlő esélyeket biztosítson. *M. I.*

A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKHÖZ FORDUL A HAT

Káros a köznevelési törvény az egész magyar társadalom számára

Míg az Országgyűlés – többek közt – a köznevelési törvényről szavazott december 20-ára virradóra, a Kossuth téren a Hálózat a Tanszabadságért (HAT) hívására gyerekek, szülők és tanárok tüntettek a törvény ellen. Annak elfogadása után a törvényt az egész magyar társadalom számára károsnak nevezte *Nahalka István* oktatáskutató, az egyesület egyik alapítója. A szervezet a köztársasági elnöktől azt kéri, ne írja alá.

A Hálózat a Tanszabadságért (HAT) a köznevelési törvény országgyűlési szavazása idején demonstrált a Kossuth téren. Az eseményen *Vekerdy Tamás* pszichológus világitotta meg a lényegét. A neves szakember kijelentette: egy iskolarendszer vagy gyerekközpontú, vagy intézményközpontú, harmadik eset nincs. Az első esetben azáltal, hogy az iskola bevezet a tudás rejtelmeibe, a magunkkal hozott tehetséget kibontakoztatja, szuverén állampolgárrá nevel, „az leszek, aki vagyok. A másik, az intézményközpontú iskola megmondja, hogy milyen legyek, milyennek kell lennem”.

Molnár Lajos, a HAT egyik alapítója rámutatott: a kormányzat „a hatalom birtokosaként tekint a köznevelési törvény tartalmára”, és nem egyeztetett a törvényjavaslatról az érdekvédelmi és a szakmai szervezetekkel. Szerinte az ország vezetése szelektálja a gyermekeket azon az alapon, hogy kik azok, akik „szegény, iskolázatlan sorból származnak”.

Miklósi László, a Történelemtanárok Egyletének elnöke felidézte, hogy bár bő húsz éve megszabadultunk a pártállamtól

és a kötelező ideológiáktól, most újra ilyeneket akarnak ráerőltetni a tanárookra és a diákokra (is). Kitért arra a problémára, vajon kik és hogyan fogják megítélni a hazafias oktatás eredményességét. „Mérhető objektívan a hazafiság? Mi lesz azokkal a tanárokkal, akik valaki szerint nem elég hazafiak?”

Trencsényi László, az ELTE docense arról elmélkedett, hogy bár győzött a középosztály, ám mire megy vele, ha akarva-akaratlanul, az oktatási rendszernek köszönhetően elkülönül a társadalom többi tagjától.

Mendrey László, a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének elnöke kiemelte: a pedagógusok jelenleg nem vállalható körülmények között élnek és dolgoznak. Meglátása szerint a dráma akkor teljeseedik majd be, amikor a pedagógusok tömegét bocsátják el, „hogy kitermeljük magunkból a drámai béremeléshez szükséges fedezetet”.

A HAT munkája nem volt hiábavaló

Az egész magyar társadalom számára károsnak nevezte a Hálózat a Tanszabadság-

ért (HAT) egyesület nevében a parlament által megszavazott köznevelési törvényt *Nahalka István* oktatáskutató a törvény elfogadása után. Bár szerinte sikertelen volt a HAT tiltakozása, a szervezet újabb megmozdulásokat tervez, és felmerült az is, „feljelentést tesznek” a kormány ellen.

Munkájuk nem volt hiábavaló, hiszen a köznevelési törvényre a politikusok név szerint szavaztak, ez a HAT egy korábbi kezdeményezése volt. Fontosnak tartják, hogy mindenki tudhassa, ki adta a nevét a törvényhez, illetve *Pokorni Zoltán* „nem” szavazata jól példázza, hogy az oktatási szakértők között is vannak, akik ellenérzéssel fogadták a törvényt – tette hozzá *Molnár Lajos*, az Equity Méltányos Közoktatásért Egyesület elnöke.

A Hálózat a Tanszabadságért tagjai a köztársasági elnökhöz fordulnak, azt kérve, ne írja alá a köznevelési törvényt. Felmerült az is, hogy „feljelentést tesznek” a kormány ellen, mert véleményük szerint az megsértette a jogalkotás módját azzal, hogy nem várta meg a társadalmi egyeztetés végét, mielőtt a törvénytervezetet elfogadta – közölte *Molnár Lajos*.

A HAT levele Schmitt Pálnak és Hoffmann Rózsának

Mendrey László a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete nevében levelet adott át *Schmitt Pálnak* a Sándor-palotában 2011. december 29-én, 13 órakor. A HAT – Hálózat a Tanszabadságért képviselőjében *Fábry Béla* volt jelen az átadásnál. A levél szövegét az alábbiakban közöljük.

„Tisztelt Köztársasági Elnök Úr!

A Magyar Köztársaság Parlamentje 2011. december 19-én elfogadta a Nemzeti köznevelésről szóló törvényt.

A jogszabállyal kapcsolatban számtalan szakmai és érdekvédelmi szervezet fogalmazta meg fenntartásait, melyeket a parlamenti többség figyelmen kívül hagyott. Olyan törvény született így meg, mely – megítélésünk szerint – problémát okoz a társadalmi béke, a nemzet egysége s hazánk európai integrációja, modernizációja tekintetében.

Ezért mi – a HAT és a PDSZ tagjai nevében – arra kérjük Önt, hogy megfontolásra küldje vissza a jogszabályt az Országgyűlésnek. Döntésének alátámasztásához készséggel szolgálunk szakmai és érdekvédelmi érvekkel egyaránt.

A felelősség most is az Öné. Bízunk abban, hogy ezt átérezve és átgondolva akceptálja kezdeményezésünket.”

Schmitt Pál időközben már aláírta a törvényt, amely meg is jelent a Magyar Közlönyben, más sajtóorgánukom azonban nem adtak hírt róla, így a HAT sem értesülhetett a törvény aláírásáról. Ugyanezen a napon a HAT egy másik levelet postázott *Hoffmann Rózsa*, a Nefmi közoktatásért felelős államtitkára részére. Ebben a levélben emlékezteti a politikust arra, hogy a HAT-ban milyen fontos szellemi tőke halmozódott fel a tartalmi szabályozások szakkérdéseit illetően, egyúttal felajánlja ezt a szellemi tőkét egy szakszerű Nemzeti alaptanterv megszerkesztésének munkálataihoz. A levélírók kéri a minisztériumot, hogy a HAT szakértőit megfigyelői státusban hívja meg a NAT elkészítésére létrehozandó (egyébként ismeretlen összetételű) bizottságba, bizottságokba.

A HAT a továbbiakban részt kíván venni a közoktatás minőségének és progresszív alapelveinek védelmében a törvényhez készülő rendeletek munkálataiban, illetve kritikájában.

PARLAMENTI IGEN A KÖZNEVELÉSI TÖRVÉNYRE

252 igen, 62 nem a név szerinti szavazáson – Minden iskola állami fenntartású lesz

Az Országgyűlés december 20-ára virradó éjjel elfogadta az új köznevelési törvényt, amelynek értelmében minden iskola állami fenntartású lesz, az önkormányzatok működtetésre szerződhetnek vissza. A jogszabály hároméves kortól teszi kötelezővé az óvodába járást, a tankötelezettség korhatárát ugyanakkor 18 évről 16-ra csökkenti, emellett választható oktatási formaként meghatározza az egész napos iskola feltételeit is. A tanulók a jövőben csak 50 óra közösségi munka után vehetik kézhez érettségi bizonyítványukat.

A képviselők – december 20-án éjjel, három óra előtt néhány perccel – név szerinti szavazáson 252 igen szavazattal 62 nem ellenében hagyták jóvá a kormány korábban több ponton módosított javaslatát. Az előterjesztésre nemet mondott *Pokorni Zoltán*, az Országgyűlés oktatási bizottságának fideszes elnöke, szavazatát hangos taps fogadta az ellenzéki padosorokból.

A törvény rögzíti, az iskoláknak sokoldalúan és tárgyilagosan kell közvetíteniük az ismereteket, a vallási, világnézeti információkat, tiszteletben tartva a gyermek a tanuló, a szülő és a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését. Lehetővé kell tenni továbbá, hogy a gyermek egyház által szervezett hit- és vallásoktatásban vehessen részt.

A jogszabály szerint a gyermekeknek, a pedagógusoknak és a szülőknek joga lesz az oktatási jogok biztosához fordulni.

A jövőben minden iskola állami fenntartású lesz, a települési önkormányzatok azonban egyedi megállapodás alapján működtetésre átvehetik őket.

Az új köznevelési törvény alapján hároméves kortól lesz kötelező az óvodába lépés. A törvény azt rögzíti, hogy a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A jegyző, egyházi és magánintézményben a fenntartó a szülő kérelmére és az óvodavezető, valamint a védőnő egyetértésével, a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva felmentést adhat a kötelező óvodai nevelésben való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása, sajátos helyzete indokolja. Az a gyermek, akinél azt a

szakértői és rehabilitációs bizottság javasolja, további egy nevelési évig az óvodában maradhat, s ezt követően válik majd tankötelezővé.

A tankötelezettség korhatárát 18 évről 16-ra szállítják le. A jogszabály pontosan meghatározza az egész napos iskola feltételeit is, amely választható oktatási forma lesz. Ezen iskolaszervezési forma esetén nincs mód arra, hogy a tanulókat felmentés a foglalkozások alól. Általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább 16 óráig tartanak, továbbá 17 óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről.

A nappali rendszerű iskolai oktatásban azon osztályokban, ahol közismereti oktatás is folyik, a mindennapos testnevelést heti öt testnevelésóra keretében szervezik meg, ebből legfeljebb heti két óra meghatározott feltételek mellett kiváltható. A tanítási év utolsó napját követően legalább 60 – szakképző iskolában legalább 30 – összefüggő napból álló nyári szünetet kell biztosítani. Az érdemjegyek és osztályzatok nem változnak a tanuló tudásának értékelésénél.

Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlendő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló. A szülő kérésére az iskola magasabb évfolyama is megismételhető legfeljebb egy alkalommal.

Az elfogadott törvény tartalmazza a pedagógus-életpályamodell bevezetését is,

amely várhatóan 2013-ban léphet életbe. A pedagógusok gyakornok, pedagógus I., pedagógus II., mesterpedagógus és kutatótanár fokozatokat érhetnek el. Az egyes fokozatokhoz meghatározott fizetési kategóriákat rendel a törvény. Az intézményekben a pedagógusmunkakörökben dolgozók a heti teljes munkaidő 80 százalékat, azaz kötött munkaidőt az intézményvezető által meghatározott feladatok ellátásával kötelesek tölteni, a munkaidő fennmaradó részében a munkaidő beosztását vagy felhasználását maguk jogosultak meghatározni. A teljes munkaidő 55-65 százalékában tanórai és egyéb foglalkozások megtartása rendelhető el. A kötött munkaidő fennmaradó részében a pedagógusok a nevelés-oktatást előkészítő, nevelés-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést látnak el.

A törvény alapján lehetőség lesz köznevelési Híd programok megszervezésére az általános és középfokú iskolákban, a programok segítséget nyújtanak a tanulóknak a középfokú nevelés-oktatásba, szakképzésbe való bekapcsolódáshoz vagy a munkába álláshoz, valamint az önálló életkezdéshez szükséges ismeretek megszerzéséhez.

A tehetséggondozás kereteit a Nemzeti Tehetség Program jelöli majd ki, amelyet a Nemzeti Tehetség Alap támogat. A program célokat jelölhet ki a köznevelési intézményeknek, és tartalmazza a feladatok finanszírozásának módját is.

A Határtalanul tanulmányi kirándulási programokat a jövőben nem a 9-11. évfolyamon, hanem a hetedikől a 12. évfolyamra járó diákoknak szervezik meg. A határon túli kirándulásokat a központi költségvetés támogatja – rögzíti a törvény. (Forrás: MTI)

A pedagógusokat érintő szabályozás változása

	Hatályos közoktatási törvény	Köznevelési törvény
Szabályozás	Kötelező NAT választható kerettanterv	Kötelező NAT kötelező kerettanterv
Tankönyv	Szabad tankönyvválasztás	Egy tankönyv
Továbbképzés, szolgáltatás	Intézmény vagy fenntartó választása alapján	Állami szolgáltató
Ellenőrzés	Intézményvezető vagy fenntartó kérésére szaktanácsadó	Állami tanfelügyelet
Bérezés	Közalkalmazotti, szolgálati idő alapján, minőségi bérpótlék	Életpályamodell, szolgálati idő és minősítés alapján
Munkaidő	Kötelezőóra-alapú, főszabályként 22 óra	Munkaidő-alapú: 32 óra az intézményben

RÉTHELYI: A KÖZNEVELÉSI TÖRVÉNY EGYIK CÉLJA, HOGY ÉRTÉKKÉ VÁLJON A TUDÁS

Hoffmann: a magasabb erkölcsiség értékeit az alaptörvény és annak nemzeti hitvallása jelöli ki

A parlament által megszavazott köznevelési törvény egyik legfontosabb célja, hogy értékévé váljon a rendszerezett tudás, ezt pedig az iskolában lehet megszerezni – hangsúlyozta Réthelyi Miklós nemzetierőforrás-miniszter a törvény elfogadása után. Hoffmann Rózsa szerint a törvény legfontosabb célja a megújulás a minőség jegyében, a magasabb tudás és a magasabb erkölcsiség jegyében. Az államtitkár asszony a Pedagógusok Lapja kérdésére kifejtette: a magasabb erkölcsiség azt jelenti, hogy térjünk vissza azokhoz az értékekhez a nevelésben, amelyekre Európa felépült. Ezeket az értékeket az alaptörvényünk, annak nemzeti hitvallása és a nemzeti együttműködés programja egyértelműen kijelöli.

A miniszter kiemelte: örömmel ismétli meg, hogy a parlament december 20-án, hajnali 3 óra 54 perckor megszavazta a köznevelési törvényt. Hozzátette, több mint egyéves munka, egyeztetések és javaslatok figyelembe vételének eredménye ez. A cél az volt, hogy az oktatást és nevelést együtt kezeljék, és az, hogy a rendszerezett tudást, amelyet csak az iskolában lehet megkapni, értékévé elfogadják.

Mint mondta, két csoport van, amelyekre külön oda kell figyelni. Ezek egyike a hátrányos helyzetű, szegénységben élő gyermekek és a sajátos nevelési igényű diákok, a törvény pedig tartalmazza azokat a lehetőségeket, amelyek ezt a gyerekcsoportot a pedagógusok rátermettségével együtt segítik abban, hogy az iskolába járás nekik is haladást jelentsen. A másik csoport a tehetségeseké, és a törvény lehetőséget teremt az ő segítésükre is, hogy egyre komolyabb céljaikat elérhessék, és kibontakoztathassák képességeiket – tette hozzá a miniszter. Azt mondta: „Az iskola nem válhat a nevelés tekintetében a család vetélytársává”, ugyanakkor enyhítenie kell a családok szociális helyzetéből adódó hátrányokat.

Megítélése szerint a legnagyobb változást az jelenti majd, hogy az állam iskola-fenntartóvá válik, a működtetést pedig megosztja az önkormányzatokkal. Természetesen a magánintézmények és az egy-

házak továbbra is lehetnek intézményfenntartók – jegyezte meg.

Réthelyi Miklós megemlítette, 2012. szeptember 1-jén lép hatályba a törvény, 2013. január 1-jétől veszi át az állam az önkormányzatoktól az iskolákat, szintén ekkor lépnek életbe a tankötelezettségre vonatkozó rendelkezések.

2013. szeptember 1-jétől vezetik be a teljesítményfüggő javadalmazáson alapuló pedagógus-életpályamodellt, 2014. szeptember 1-jétől pedig hároméves kortól lesz kötelező az óvoda – sorolta.

Hoffmann Rózsa oktatási államtitkár rámutatott: az 1993-ban hozott közoktatási törvényt már nem lehetett használni, „szerkezetében fellazult, nehezen követhető volt”, és túlszabályozás alakult ki. Mint mondta: „Ezért az új törvény megalkotásában a legfontosabb célunk az volt, és az lesz, hiszen most következik a végrehajtás, hogy elősegítse azt a megújulást, amelyre a társadalmunknak szüksége van. Ehhez a társadalmi Magyarország megújulásához az iskola tudja a leghathatósabb segítséget küldeni. Hiszen, mint mondtam, amilyen a ma iskolája, olyan a holnapunk ebben az országban. Ez tehát a legfontosabb cél, a megújulás a minőség jegyében, a magasabb tudás és a magasabb erkölcsiség jegyében.”

A Pedagógusok Lapjának kérdésére, hogy pontosan mit is ért a magasabb erkölcsiség alatt, az államtitkár asszony így válaszolt: „Úgy vélem, hogy ezt nem nagyon kell magyarázni. De nézzünk egy egyszerű példát: az a társadalom, amely a jót a rosszal összekeveri, az igazságot a hazugsággal összekeveri, amely bizonytalanságot idéz elő a tekintetben, hogy mi a helyes, és mi a helytelen, az rossz úton jár. A magasabb erkölcsiség tehát azt je-

lenti, hogy térjünk vissza azokhoz az értékekhez a nevelésben, amelyekre Európa felépült, és amely Európát jellemzi. Ezeket az értékeket az alaptörvényünk, annak nemzeti hitvallása és a nemzeti együttműködés programja egyértelműen kijelöli. Néhányat ezek közül megemlítek: a munkára épülő, szorgalmas élet, a biztonság, a család, a bizalom, a tisztesség, az igazmondás, a szeretet, becsületesség és így tovább. Most ezeket kell visszahozni a mindennapiainkba, a gyerekek tudatába, hogy olyan fogódzójuk legyen, hogy az emberi életük harmonikusabbá váljék.”

Az MTI-nek arra a kérdésére, mi a véleménye arról, hogy Pokorni Zoltán, az Országgyűlés oktatási bizottságának fideszes elnöke nem szavazta meg az új köznevelési törvényt, Hoffmann Rózsa azt mondta: „Ez a múlt, ezt most már zárjuk le. (...) Mindig vannak olyanok, akik úgy gondolják, hogy nem ez volt a helyes, ez belefér a demokrácia kereteibe.”

Gloviczki Zoltán közoktatásért felelős helyettes államtitkár kiemelte: korábban több ezer oldal hozzászólást kapott az oktatási államtitkárság a törvény koncepciójának jobbítására, ennek eredményeként a szöveget negyedrészt átalakították. A törvényjavaslat a parlamentben komoly vitákat váltott ki, de úgy érzik, hogy koherens, használható kerettörvényt alkottak, amelyet elfogadott a parlament. Mint mondta, remélhetőleg még az idén megjelenik a törvény szövege a Magyar Közönyben.

Szölt arról, hogy tavasszal a törvény végrehajtására „rendeletmögé” várható; ezekben tisztáznak sok részletkérdést, amelyek már megjelentek a vita során is. A törvény nem politikai iránymutatás, alapértéke pedig a közösség központi szerepe és tisztelete – hangoztatta.

További kérdésre Hoffmann Rózsa elmondta: „minden szándék megvan arra”, hogy a pedagógus-életpályamodell végrehajtásához szükséges pénzt az ország előteremtse. Ebben a gazdasági helyzetben azonban 100 százalékgig biztosat nem lehet állítani – hangsúlyozta. M. I.

INGYEN SZEREZHETŐ MEG AZ ELSŐ SZAKKÉPESÍTÉS

Az Országgyűlés elfogadta a szakképzésről szóló törvényt

A köznevelési törvény mellett az Országgyűlés december 20-ára virradó éjjel megszavazta a szakképzésről szóló törvényt is. Ez többek között rögzíti, hogy az állam ingyenesen biztosítja az első, általa is elismert iskolai rendszerű szakképzés elvégzését.

A képviselők 239 igen szavazattal 64 nem ellenében hagyták jóvá az új jogszabályt, amelytől a kormány azt reméli, hogy egy, a nemzetgazdaság igényeinek kielégítésére alkalmas, rugalmas, a foglalkoztathatóságot ösztönző szakképzési rendszer alakul ki. A törvény szerint a szakképzés szakközépiskolákban, szakiskolákban, állami felnőttképzési intézményekben, valamint felnőttképzésről szóló törvényben meghatározott, iskolarendszeren kívüli szakmai képzést folytató intézményekben zajlik. A szakképző iskola a szakképzési feladata hatékonyabb ellátása érdekében térségi integrált szakképző központ (TISZK) keretében működik.

Hároméves lesz a szakiskolai képzés

Erősíti a törvény a duális rendszeren (az iskola és a vállalkozások közös feladatvállalásán) alapuló gyakorlati képzést, a gyakorlati képzés szakértők általi ellenőrzését, minőségének javítását. Emellett komplex szakmai és törvényességi ellenőrzési rendszert rögzít a szakképzés egészére. Általános lesz a 2012 szeptemberében kezdődő tanévtől a hároméves szakiskolai szakképzés, valamint rögzítik a szakközépiskolák átalakuló funkcióját, amely szerint az érettségivel együtt munkakör betöltésére jogosító szakmai érettség is szerezik a fiatalok.

A szakközépiskolában a közismereti képzéssel párhuzamosan az első évfolyamtól kötelezően szakmai elméleti és gyakorlati képzés is folyik. Az iskola a tanulókat a számukra kötelező és ágazatonként egységes szakmai érettségire, (elsősorban szakirányú) felsőoktatásba belépésre, az ágazathoz tartozó munkakör betöltésére, az ágazathoz tartozó, érettségi végzettséghez kötött szakképzés megszerzésére készíti fel.

A szakmai érettségi egyúttal az ágazathoz tartozó munkakör betöltésére képesít, ami nem számít első szakképzésnek a finanszírozás szempontjából.

A szakiskolai képzés alapvetően három szakképzési évfolyam megszervezését és teljesítését jelenti, amelybe az általános iskola nyolcadik évfolyamának vagy a köznevelési Híd program elvégzésével lehet belépni. A szakiskolai képzésben továbbra is a szakképző iskolában kell megszervezni a kilencedik évfolyamon folyó gyakorlati képzést, amely az új típusú szakiskolai képzésben azt jelenti, hogy a tanulók részére a későbbi valós munkakörülmények között, főleg vállalatoknál folyó gyakorlati képzés megalapozása iskolai tanulmányi körülmények között folyik.

Egyszer mindenkinek jár a pályaorientáció

A törvény megteremti az Országos Képzési Jegyzék (OKJ), a szakmai és vizsgakövetelmények átdolgozásának kereteit a korszerűbb tartalmi képzés érdekében, egységes, kötelező kerettantervek kidolgozását írja elő a szakiskolák és a szakközépiskolák szakmai képzési szakaszaira, valamint a gyakorlati képzés egységes megvalósítására.

Továbbfejlesztik a tanulószereződés rendszerét, az új szabályozásban tanulószereződés esetén a szakmai vizsgára felkészítés gyakorlati részének felelőse a gazdálkodó, nem az iskola. A tanulószereződést kiterjesztik az eddig tanulószereződéssel nem oktatható szakmákra is. A szakmai vizsgáztatás rendszerében erősödik az állami szerepvállalás, egységes, a szakképzésért felelős, illetve a gazdasági kamarák által javasolt vizsgaelnöki és vizsgabizottsági tagi névjegyzékekből jelöli ki

valamennyi szakképzés tekintetében a vizsgáztatókat az állami szakképzési és felnőttképzési intézet, illetve a gazdasági kamara, így a vizsgabizottságok függetlenek lesznek a vizsgáztató intézménytől.

A törvény rögzíti, hogy a térségi integrált szakképzőközpont feladata az állami, önkormányzati feladatellátásban a szakképzés térségi feladatainak összehangolása, a képzés és a forrásfelhasználás hatékonyságának növelése, a szakképzési feladatellátás optimalizálása, a párhuzamos képzések és fejlesztések kiküszöbölése, valamint a munkaerő-piaci igények iskolai rendszerű szakképzésben való érvényesítése.

A nyilvántartásban szereplő gyakorlati képzést szervező szervezet szakképzési tevékenységét a gazdasági kamara ellenőrzi a tanulóval tanulói jogviszonyban álló szakképző iskola, a tanuló (kiskorú tanuló esetén a szülő) megkeresése alapján, vagy egyébként hivatalból. A területileg illetékes gazdasági kamara a gyakorlati képzés ellenőrzése során megvizsgálja, hogy a gyakorlati képzést szervező vagy folytató szervezet rendelkezik-e a jogszabályokban a gyakorlati képzés folytatására meghatározott személyi és tárgyi feltételekkel. Vizsgálja továbbá, hogy a gyakorlati képzést folytató szervezet a gyakorlati képzést a szakképzésre kiadott szakképzési kerettanterv szerint folytatja-e. A gyakorlati képzést folytató szervezet ellenőrzése kiterjedhet a tanulószereződés és az együttműködési megállapodás tartalmának vizsgálatára is – áll a törvényben.

Az új szabályozás kimondja, hogy minden tanulónak legalább egyszer részélnie kell a pályaorientációs szolgáltatásban a továbblépést megalapozó döntés meghozatalának elősegítése érdekében.

(Forrás: MTI)

A BDDSZ TILTAKOZIK A FIZETŐS BÖLCSÖDÉK ELLEN

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló parlamenti napirend keretében (T 5000) december 20-án, a hajnali órákban az Országgyűlés többek közt elfogadta, hogy a bölcsődékben az étkezésért fizetendő térítési díjon felül a gondozásért is külön személyi térítési díjat állapíthasson meg a fenntartó (önkormányzat), mely maximum az egy főre eső jövedelem 25 százaléka lehet. A Bölcsődei Dolgozók Demokratikus Szakszervezete (BDDSZ) átgondolatlan, családellenes döntésnek tartja a sebtében elfogadott törvényt. A törvény ellen – mások mellett – a BDDSZ „hiába tiltakozott, érveléseiket nem méltányolták, figyelmen kívül hagyták”. Ezért a „sebtében elfogadott törvényt” átgondolatlan és családellenes döntésnek tartják – hangsúlyozta a BDDSZ.

Soltész Miklós szociális államtitkár november közepén az MR1-Kossuth Rádióban azt mondta: csak nagyon szigorú szabályok között szedhetnének bölcsődei díjat az önkormányzatok; a díjnak több feltétele van. November végén az Országgyűlés előtt kifejtette: a bölcsődék esetében a fenntartó számára lehetővé válik, hogy az étkezésért fizetendő térítési díjon felül a gondozásért is külön személyi térítési díjat állapítson meg. Ugyanakkor a rászoruló, a három- vagy többgyermekes, a tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelő családok, valamint az átmeneti gondozásban lévő, az ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban elhelyezett és az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermekek esetében nem szedhető térítési díj.

Paár Ádám

A TÖRVÉNY FÉKEZI A MOBILITÁST

A rejtett tanterv a köznevelési törvényben

A második Orbán-kormány másként kezeli az oktatás-nevelést, mint az elődei. A magyar oktatásügy 2011-es fordulata már a fogalomhasználatban is kifejeződik: a kormány *köznevelésről* beszél, és azt *közszolgálatként* értelmezi. A „köznevelés” fogalmán érződik, hogy a kormány bizonyos általános normák, magatartásformák elsajátítását várja el a közösségtől. A rejtett tanterv fogalma pontosan ugyanezt fejezi ki – az iskola falain belül. Az alábbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy a rejtett tanterv a december 20-án elfogadott köznevelési és a szakképzési törvény mely elemeiben érhető tetten, és a törvények rendelkezései összességükben hogyan hatnak a rejtett tanterv érvényesülésére: elősegítik-e, vagy hátráltatják-e azt?

A rejtett tanterv hozzájárul az egyenlőtlenségek fennmaradásához

A neveléstudományban az 1970-es évek óta használatos a *rejtett tanterv* fogalma (*hidden curriculum, heimlicher Lehrplan*): mindazoknak az intézményi normáknak, ismereteknek és magatartásformáknak az összessége, amelyeket a hivatalos, írott (központi vagy helyi) tantervek nem tartalmaznak, de az iskola implicit módon – például a történések késleltetése, időbeli szabályozottsága, az intézményi rituálék révén – ezt az ismeretanyagot is közvetíti a tanulóknak. Számos kutató vizsgálta a rejtett tanterv mechanizmusait. *Henry Jackson* a rejtett tanterv lényegét az „*intézményi elvárások megtanulásában*” látta.[1] A gyermek az iskola környezetében az intézményi hatalom nyomása alatt megtanulja, hogy vágyait el kell fojtania (pl. nem játszhat akkor, amikor akar), hogy minden tevékenységi formának megvan a maga helye és ideje. Ezzel a gyermek a társadalomban való érvényesüléshez kívánatosnak vélt viselkedési mintákat (pl. pontosság, rendszeret) is elsajátítja.

Több kutató azonban felhívja a figyelmet arra, hogy a rejtett tanterv a társadalmi struktúrában gyökerezik, és egyenlőtlenül hat a különböző társadalmi háttérű gyermekekre. Az elit és a középosztály gyermekei a családjukban eleve arra szocializálódnak, hogy alárendeljék az életüket bizonyos szabályoknak, így számukra a rejtett tantervnek való megfelelés nem jelent nehézséget. A szegényebb rétegek gyermekei számára azonban az iskolai szabályrendszernek való megfelelés nagyobb kihívásként jelentkezik, gyakrabban válnak a rejtett tanterv akaratlan vagy akaratlan megsértőivé, nehezebben alkalmazkodnak az iskola által megkívánt fegyelem és pontosság követelményéhez. Az iskola azt jutalmazza, aki belesimul a rejtett módon érvényesülő normák, szabályok rendszerébe, és bünteti azt, aki

bármilyen okból ezekkel a szabályokkal szembekerül.

A rejtett tanterv nagymértékben hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségek fenntartásához, mert a rejtett követelményekhez való igazodás nem egyforma kihívást jelent a különböző rétegekből származó gyermekek számára. Ebből néhány kutató azt a következtetést vonja le, hogy az iskolarendszer – minden jó szándék ellenére – nem képes betölteni deklarált funkcióját: a társadalmi mobilitás elő-

indokolatlanul – tovább szűkíti az érdekegyeztetés lehetőségét.

A kormány szándéka találkozik a rejtett tanterv lényegével

A kormány két célnak, a versenyképesség növelésének és a középosztály megerősítésének rendeli alá a közoktatást. Bár a célok jogossága önmagában nem vitatható, azonban a köznevelési törvény több pontján fellelhető a szándék azoknak a tanulóknak a megőrzésére és kiszűrésére, akik nem képesek megfelelni a rejtett tantervnek.

A törvény értelmében az iskolák 2013 januárjától állami kézbe kerülnek, vagyis megnyílik az út, hogy az állam a kormányzat által kívánatosnak ítélt normákat megkövetelje, és érvényesítésük fölött szoros kontrollt gyakorolhasson. Mivel a kormány a középosztály megerősítését tűzi ki célul, nem is kérdéses, hogy az állami iskolák vezetése a középosztály értékeinek képviseletét a szegényebb családokból származó, hátrányosabb helyzetű és a különleges bánásmódot igénylő gyermekek speciális igényeihez való alkalmazkodás elé helyezi, így ezek a gyermekek 2013 januárjától még nagyobb kihívásokkal szembesülnek az iskola falain belül, mint eddig.

Az óvoda

Az óvoda a gyermek életében az első olyan szocializációs közeg, amelyben szembesül az intézményi normákkal

és magatartásformákkal. Az óvoda a maga szeretetteljes légkörével felkészíti a gyermeket a szabályok és a szigorú időbeosztás által jobban strukturált iskolai életre. A köznevelési törvény rendelkezése szerint hároméves kortól kötelező az óvodába lépés, de a jegyző a szülő kérelmére indokolt esetben felmentést adhat az óvodába járás alól. Ugyanakkor a törvény lehetőséget ad az óvodáztatás egy évvel történő meghosszabbítására, amennyiben egy szakértői és rehabilitációs bizottság erre javaslatot tesz. (Folytatás a 12. oldalon)

Paár Ádám

A TÖRVÉNY FÉKEZI A MOBILITÁST

A rejtett tanterv a köznevelési törvényben

(Folytatás a 11. oldalról)

Valószínű, hogy az iskolába lépésnek ilyen típusú késleltetése elsősorban megint a szegény, illetve hátrányos helyzetű gyerekeket fogja érinteni. Az ő esetükben nagy esélye van annak, hogy már az óvoda által felállított első akadályok is kudarcélményt okoznak bennük, és ezzel a kudarcélménnyel terheltlen lépnek be az általános iskolába.

Az általános és a középiskola

A köznevelési törvény – szemben az eredeti tervvel – nem hoz létre felzárkóztató osztályokat az óvoda és az általános iskola között, amelyek a szegregációnak ágyaztak volna meg. Ettől eltekintve azonban a törvény fékezi a szegény, illetve hátrányos háttérű gyermekek mobilitását, például azzal, hogy az alsó tagozaton a bukítás visszaállítása lehetőséget ad arra, hogy már az általános iskola első éveiben az intézmények stigmatizálják azokat, akik nem képesek lépést tartani az iskolai követelményekkel.

Az általános iskolai eredmények nem csupán az elsajátított valós tudást tükrözik, hanem a rejtett tantervnek, vagyis az iskola által implicite közvetített normáknak, követelményeknek való megfelelést is. Így az általános iskolai képzés után tömegesen hullhatnak ki azok a gyerekek, akik szegény, sokszor hátrányos helyzetű családokból származnak, és bármilyen okból nem tudják, nem képesek internalizálni az általános iskola által sugallt norma- és követelményrendszert.

Megjósolható, hogy a szegény, hátrányos helyzetű családok gyermekei nagy számban fogják választani a szakképzést, illetve a vitatott Híd-program révén az állam is ebbe az irányba fogja orientálni őket. Hiszen miért vállalná fel az állam lelkesen olyanoknak a gimnáziumi szintre való felzárkóztatását, akik – bármilyen okból – gyenge eredménnyel fejezték be az általános iskolát? Különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy az eddigi önkormányzati fenntartású iskolák állami irányítás alá kerülnek, és az állam magához vonja az igazgatók kinevezésének a jogát. Vagyis olyanok kerülhetnek az iskolák élére, és mondhatják ki a döntő szót, akik adott esetben nem ismerik a helyi közösség belső viszonyait, a helyi családok és gyermekeik szociális helyzetét és lehetőségét.

A tankötelezettség 16 éves korra történő leszállításával lehetővé válik, hogy azok a szegény családból jövő gyermekek, akik nem tudnak vagy nem képesek meg-

felelni a középiskola által támasztott elvárásoknak, tömegesen kikertüljenek a rendszerből, és behulljanak a szakképzési rendszerbe. A kormány előfeltevése szerint a gazdaság kellő számban fogja felszívni a szakmát tanulókat. Csakhogy aligha akad olyan fiatal, aki 16 éves korában képes megfontolt, felelős döntést hozni a tanulmányai abbahagyásáról és a munkába állásról. A tankötelezettség leszállítása nem is olyan burkoltan ösztönzi a középiskolai tanulmányok befejezését, és ezzel a lépéssel a kormányzat megkönnyíti a szegény családokból jövő gyermekek lemorzsolódását.

A szakképzés

A kormány nagy hangsúlyt helyez a közoktatás rendszerének a vélt vagy valós munkáltatói igények figyelembevételével történő megreformálására, ami leginkább a szakképzési rendszer kormányzati preferálásában érhető tetten. Mint láttuk, az általános iskolát és a középiskolát érintő néhány változtatás is ennek a célnak rendelődik alá.

Czomba Sándor, a Nemzetgazdasági Minisztérium foglalkoztatáspolitikai államtitkára világosan megfogalmazta a szakképzési törvény vitája kapcsán, hogy a kormányzat célja a munkáltatói elvárások kielégítése. Ennek keretében a német mintájú duális szakképzési rendszert adaptálják a hazai környezetbe, amelyik a szakiskolák és a vállalkozások együttműködésén alapul. Magyarországon azonban a cégek nem tudják akkora számban felvenni a szakmunkástanulókat, mint Németországban. A 2012 szeptemberétől bevezetendő hároméves szakiskolai szakképzési rendszer túlságosan kevés időt hagy az ismeretek alaposabb elsajátítására, és a képzésen belül háttérbe szorít a közismereti tananyag. Az állam a szakképzést kínálja majd azoknak a gyerekeknek, akik behullnak a Híd-programba, vagy akiktől a középiskolák 16 éves korukban igyekeznek „megszabadulni”, miközben a válság által sújtott gazdaságban nemhogy munkahelyek bővülésével, hanem a meglévő munkahelyek csökkenésével kell számolni (pl. az építőiparban). Ezzel pedig be is zárul a kör: a gyakorlatorientált hároméves szakképzési gyors- talpaló nem megoldás lesz a magyar gazdaság igényeinek kielégítésére, hanem újabb problémák forrása, hiszen elhelyezkedni képtelen embereket bocsát ki tömegesen a munkaerőpiacra.

Következtetések

Mivel az iskola a középosztály értékrendjét közvetíti, ezért a középosztály alatti rétegek gyermekeit sokkal inkább fenyegeti az iskola szelekciós funkciója, mint az elit és a középosztály gyermekeit. Az elfogadott köznevelési törvény és a szakképzési törvény számos eleme megerősíti a rejtett tanterv hatásait. A Híd-program és a 16 éves tankötelezettség nyilvánvaló célja az, hogy megkönnyítse azoknak a gyerekeknek a közoktatásból való kivezetését, akik nem képesek lépést tartani az iskolai követelményrendszerrel, és akikre a jelenlegi rendszer elsősorban fizikai munkaerő formájában tart igényt, így a mai iskolarendszernek az a törekvése, hogy előmozdítsa a társadalmi mobilitást, sérül, illetve lefékeződhet.

A szakképzési rendszernek három évre történő lecsökkentése azzal a naiv hittel kecsegteti a szegény sorsú diákokat, hogy hamarabb kiléphetnek a munkaerőpiacra, de valójában az új rendszer nem a modern szakmunkásigényekhez igazodik, hanem a betanított munkaerő kinevelését célozza.

Mindezek mellett az iskolák állami kézbe vétele, az egységes tantervi rendszer kialakítása azzal a veszéllyel járhat, hogy az iskolákban a szó legjobb értelmében vett kísérletezésnek a lehetőségei beszűkülnek, és a rejtett tanterv hatásainak enyhítésére, a gyermekközpontú iskolai légkör megteremtésére és a valós tudásanyag mérési módszereinek keresésére még az eddigi próbálkozásoknál is kevesebb erőfeszítés történik.

A jelenlegi oktatáspolitikai kormányzat nem is foglalkozik azzal a problémával, miként lehetne kialakítani a gyermekközpontú iskolát, ellenkezőleg, az iskolában az autoriter elemeket kívánja erősíteni a gyermekekkel (és tanáraikkal) szemben. Ennek a törekvésnek a hátrányos helyzetű, alulmotivált családokból érkező gyermekek lesznek a kárvallottjai, akik a legkevésbé képesek megfelelni az iskolai normarendszernek.

A köznevelési és a szakképzési törvény elsősorban piaci szereplőként, potenciális munkaerőként számol az egyénnel, és a gazdaság vélt vagy valós igényeinek rendeli alá a társadalmi mobilitást. Mindennek következtében pedig szélesebbre tárul a szociális olló.

(A szerző a *Méltányosság Politikaelemző Központ* elemzője)

[1] Szabó László Tamás: A „rejtett” tanterv. In: Szabó László Tamás: A tanár visszanéz. Bp., 2009., Új Mandátum Könyvkiadó. 107. o. [2] Uo. 107–108. o.

Szüdi János

HA LEHULL A SZÜRKE HÁLYOG

Magyarország az esélytelenség nyugalmával haladhat tovább a kitűzött cél, a Jó Állam felépítéséhez vezető úton. Az ország új nevét húsvéti meglepetésként adta a hatalom a népnek, és szilveszteri ajándékként adja át részükre. Azt, hogy ki kell alakítani a Jó Államot, az Országgyűlés rendelte el – így, ebben a formában leírva – abban a törvényben, amelyben megtette az első lépést is, államosította a megyei önkormányzatok vagyonát. Arról pedig, hogy az országnak esélye se legyen a fejlődés útjára tévedni, gondoskodnak azok a törvények, amelyek az oktatás egész rendszerének – az óvodától az egyetemig – átalakítása érdekében kerültek elfogadásra. Miután a gazdaság fejlődésének az alapja a lakosság iskolázottsági szintjének a növelése, csak a fejlődés kerékkötőjeként értékelhető az a három törvény, amelynek célja csökkenteni az iskolában eltöltött időt, az érettségihez és a diplomához jutók számát.

Nem véletlen, hogy az oktatási rendszer átalakításának középpontjában az állami szerepvállalás kiteljesedése áll, miután a Jó Állam lényege sem más, mint az állam hatalmának lehető legteljesebb mértékű kiterjesztése. Ezért a közoktatás rendszerének lebontása együtt jár az önkormányzati rendszer leépítésével. A képlet egyszerű: ha van erős, elszánt, tette kész kormány, nincs szükség arra, hogy a helyi közösségek, a települések lakosai a közügyek intézésével fáradozzanak, s eldöntsék, mi a fontos számukra, bevételeikből mennyit fordítanak az iskolára. Nincs szükség arra sem, hogy a jól felkészült szakemberek, a pedagógusközösségek, az oktatók és kutatók közösségei arra fordítsák energiájukat, miképpen lehet jó, a közösségi munkát és az egyéni fejlődést egyaránt segítő megoldásokat találni.

A közoktatás államosítása azt jelenti, hogy a jogszabályok kiadása mellett az állam közvetlenül gondoskodik az egyes intézmények fenntartásáról, a teljes ellenőrzési, minőségbiztosítási, értékelő és szolgáltatórendszer fenntartásáról, működtetéséről, a kötelező tantervek és a hozzá tartozó tankönyvek kiadásáról. Az állam engedélyezi a nem állami intézmények alapítását és működését. Az állam nevezi ki és menti fel az igazgatókat. Az állam minősíti a pedagógusok teljesítményét. Az állam határozza meg, hányan járhatnak gimnáziumba, szakkö-

zépiskolába, vagyis hányan szerezhetnek érettségi bizonyítványt. Az állam dönt arról is, milyen felvételi rendszereket működtet. Természetesen az állam kezében van annak meghatározása is, hányan kaphatnak állami támogatást felsőoktatási tanulmányaikhoz, és milyen feltételek mellett. Az államosítás az oktatás terén nem jelent sem többet, sem kevesebbet annál, mint hogy minden és mindenki az államtól függ, az érettségihez, a diplomához való hozzájutás nem jog, hanem kegy. Természetesen jelenti annak biztosítását is, hogy mindenütt az állam által elvárt nevelés folyik az állam által meghatározott ismeretek átadásával, az állam által meghatározott módon, az állam által kinevezett vezetők irányításával, az állam által lojálisnak ítélt pedagógusok közreműködésével. Az államosítás valóságos célja pedig a hatalom megszilárdítása a hatalomhoz hű értelmiség kinevelésével, a társadalmi mobilitás lehető legszűkebb korlátok közé szorításával. Miután a közoktatási rendszer teljes államosításához, mai keretek közötti fenntartásához szerény becslések szerint közel 400 milliárd forint hiányzik, és a köznevelés új rendszerének a jövőben lényegesen kisebb szerepet kell betöltenie az elmék csiszolása terén, csökkenteni lehet az átvett intézményrendszer kapacitását. Az államosítás megnyitja az utat az intézménybezárásokhoz, intézmény-összevonásokhoz, a pedagógus-munkaterhek növeléséhez, a létszámleépítéshez.

Nem vitatható, a társadalmi esélyegyenlőség és a jogi értelemben vett esélyegyenlőség nem fedik egymást. A gyermek sorsát döntő módon befolyásolja, „hova született, hol jár iskolába”. Esélyt adhat azonban a születésénél fogva elfoglalt társadalmi helyzetéből való kitörésre egy befogadó iskolarendszer, azáltal, hogy piacképes tudáshoz, végzettséghez, szakképesítéshez jutatja a hátrányos helyzetből indulót. Az elfogadott törvények azonban nem megkönnyítik, hanem éppen ellenkezőleg: tudatosan megnehezítik az egyéni tanulási útvonalak kialakítását, felszámolva az esélyegyenlőség jogi értelemben ma meglévő törvényi garanciáit. A nyilvánosságra került kormányzati szándékok szerint 40 százalékkal csökken a gimnáziumba járók száma, a szakiskolába járóké pedig az adott korosztály jelenlegi 25 százalékáról 50 százalékra emelke-

dik. Az általános iskolai tanulmányok után a felvételi vizsgák rendszere biztosítja a tanulók szűrését, osztályozását. Közismert kormányzati szándék csökkenteni annak lehetőségét, hogy az állam teljes körű vagy részleges anyagi támogatása mellett vehessék igénybe a felsőoktatást. Miután felszámolják az egységes érettségizetés rendszerét, és nem minden érettségi bizonyítvánnyal lehet minden felsőoktatási intézménybe jelentkezni, továbbá bevezetik a felsőoktatási felvételi vizsgákat, a diploma ismét csak a kiváltságosok privilégiumává válik.

Azáltal, hogy a tankötelezettség ideje a 18. életévről a 16. életévre csökken, a tanulók jelentős része az általános iskolai tanulmányok befejezése után, esetleg még az általános iskola befejezése előtt kieshet az ellátórendszerből. A tanuló már az első évfolyamon is meg „lehet buktatni”, és életkorától függetlenül fejelemi úton ki lehet zárni iskolájából. Az évfolyamisméltés pedig azzal járhat, hogy még az általános iskola befejezése előtt vagy a nyolcadik évfolyam elvégzésekor megszűnik az érintett tankötelezettsége, ennek következtében megszűnik az állam ellátási felelőssége is. Az a tanköteles, aki a szakiskolába sem tudott bejutni, a „HÍD-I programban” készülhet a felvételi vizsgára. Sikertelen felvételi vizsga esetén a „HÍD-II. programban” teljesítheti a tankötelezettségét. Aki ebben a programban sikeres záróvizsgát tesz, az jogosulttá válik arra, hogy belépjen a szakiskolába. A szakiskola három évfolyamon készíti fel a tanulót a szakmai vizsgára. Nem feladata azonban kialakítani azokat a készségeket, képességeket, amelyek alkalmassá tesznek valakit az önálló tanulásra, a vállalkozásra, amelyek nélkülözhetetlenek a szakmai fejlődéshez, az ismeretek folyamatos megújításához. A szakiskolában ugyanis csekély óraszámában folyik „közismereti” oktatás, és az sem a Nemzeti alaptantervre épül. Így nincs reális esély arra, hogy szakmai vizsga után érettségi bizonyítványt is szerezzen valaki. A szakközépiskolában párhuzamosan folyik a tanuló felkészítése az általános műveltséget megalapozó ismeretekből és a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretekből. A tanuló szakmai érettségi vizsgát tehet, amely a szakirányú felsőoktatásba való belépésre jogosítja fel. *(Folytatás a 14. oldal alján)*

Elhunyt Báthory Zoltán (1931–2011)

Nagy veszteség érte a magyar oktatásügyet. Elhunyt Báthory Zoltán, a neveléstudomány doktora, a Szegedi Tudományegyetem, a Miskolci Egyetem tanára, a Budapesti Corvinus Egyetem egykori magántanára, több tudományos, szakmai egyesület tagja, vezetője.

Elnöke volt az MTA Pedagógiai Bizottságának, tagja az Országos Köznevelési Tanácsnak, az MTA Elnökségi Közoktatási Bizottságának, az Európai Akadémiának. 2003-ban és 2007-ben társszerzőként és társszerkesztőként vett részt a Nemzeti alaptanterv megalkotásában. 1994 és 1998 között a Művelődési és Közoktatási Minisztérium helyettes államtitkáráként oktatáspolitikai szerepet vállalt.

Pedagógiai munkásságát számtalan cikk, könyv jeleníti meg. Rendszeresen publikált az Új Pedagógiai Szemlében, az Iskolakultúrában, a Köznevelésben. Neveléstudománnyal kapcsolatos gondolatait, tapasztalatait a többi között a Tanulók, iskolák – különbségek, A tantárgyi osztályozás néhány mai jellegzetessége, Természettudományos oktatásunk helyzete, Tanítás és tanulás, Maratoni reform, a magyar közoktatás reformjának története című könyveiben foglalta össze.

Az Oktatásért Felelős Államtitkárság részvétét fejezte ki Báthory Zoltán családjának, barátainak, tisztelőinek szeretettük elvesztése miatt.

In memoriam Báthory Zoltán

Évek óta csend vette körül Báthory Zoltánt, a pedagógust, egyetemi tanárt, tudóst, az oktatás megújításának egyik kiemelkedő huszadik századi szaktekintélyét. Hosszú, súlyos betegség után jött érte a halál múlt év december 12-én. Tisztelői, barátai búcsúztak el tőle a Farkasréti temetőben 2011. december 27-én. Temetése szerénységében jól illett az elhunythoz, aki mindig udvariasan, halkan, barátián, de meggyőzően szólt akkor is, amikor helyettes államtitkárként felelt a közoktatásért. Halk zenező mellett baráti emlékezések idézték fel hosszú, küzdelmes, szakmai sikerekkel és kudarcokkal teli életútját. Akik eljöttek, nem protokollkötelességüknek tettek eleget. Akik eljöttek, érezték, hogy Báthory Zoltán temetése ma jelképesen a tanítás szabadságának temetése is. Feltehetően ezért nem érezték fontosnak a hatalom mai urai, hogy eljőjenek búcsúztatására, s feltehetően ezt Báthory Zoltán is így akarta volna. Mindazok, akik elkísérték az elhunytat utolsó útjára, a részvét mellett érezték, hogy amit alkotott, az nem szállhat vele a sírba.

Szüdi János

HA LEHULL A SZÜRKE HÁLYOG

(Folytatás a 13. oldalról)

Csak a gimnáziumba bejutóknak lesz reális esélyük arra, hogy bekerüljenek a kiválasztottak közé.

A felsőoktatásba való bejutás lényegesen nehezebbé válik. A jelentkezések számát az eddigi korlátlan lehetőségek helyett ötben maximálták. A középszintű tanulmányi eredmények, valamint az érettségi vizsga eredményei már nem elégségesek a felvételi kérelem elbírálásához. A felsőoktatásba felvételi követelmények teljesítésén keresztül vezet az út.

Az állam kiszolgáltatottá teszi a szülőket és a tanulókat. Nem elvárás többé a nyitott, partnerközpontú iskola. Az oktatás nem szolgáltatásként, hanem közszolgáltatásként történő törvényi deklarálása világossá teszi, hogy sem a szülőknak, sem a tanulóknak nincs közük ahhoz, mi történik az intézmény falai között. Ezért maradhatott ki a nemzeti köznevelési törvény alapelvei közül a „gyermek mindenképp felett álló érdeke”

és az „egyenlő bánásmód követelménye”. Ezért zsugorodhattak „jelzesszerűvé” a törvényekben a tanulói, a hallgatói jogok.

Mi a pedagógusok „egyenlege” a közoktatás átalakításában? A „nyereség”: nem kell a helyi szintű szabályozás során beszerezni a szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat egyetértését, megszűnik a laikusokkal való egyeztetés kényszere, nem kell helyi tantervet elfogadniuk, nem kell módszertani kérdésekben dönteniük, korlátlanul buktathatnak, fegyelmi úton kizárhatják a tankötelest. Aki pedig nem tanköteles, azt be sem kell engedni az iskolába. Az „ellen-szolgáltatás”: a munkaidő 80 százalékát bent kell tölteni az intézményben, akár van alkalmas helyiség, akár nincs. A bent tartózkodás teljes idejére elrendelhető tanítási óra megtartása, így a pihe-nőidőben kell felkészülnie a következő tanítási napra, kijavítani a dolgozatokat, elvégezni az adminisztrációt. Bármikor megjelenhet az állam képviselője, a

szakfelügyelő. Meg kell tartani az etikai normákat, hivatáshoz méltó magatartást kell mindenkor és mindenütt tanúsítani, és ezek teljesítéséről – állásvesztés kimondására is felhatalmazott – minősítési eljárások keretében kell számot adni. Arra a kérdésre, hogy 2008 után mikor és milyen feltételek mellett kapnak bér-emelést, feltehetően a 2013. évi költségvetésből kapnak majd véglegesen választ.

Azt tartja a mondás, a hályogkovács addig merte a bugylibicskájával leszedni a hályogot, ameddig egy szemorvos meg nem mutatta neki, hogy milyen bonyolult szerkezet az emberi szem. Csak reménykedni lehet abban, hogy legkésőbb a 2014-ben tartott választásokon világossá válik a hatalom mai birtokosainak is, a társadalom legalább olyan bonyolult, mint a szem. Bajainak orvoslásához kevés a bugylibicska, irányításához szükséges a szakértelem. Ekkor pedig, nem lehet kétséges, ismét kinyílnak a bezárt iskolakapuk.

Trencsényi László

„MAGYARNI”

A „Magyar vágta” című rendezvényről szóló televíziós tudósításban büszkén mondta el a büfé üzemeltetője: „Eredeti magyar ételeket szolgáltunk fel.” Mit is? Azt a bizonyos paprikás csirkét? Töltött káposztát? Akár malacsültet „rósejbnivel”. Hát a paprikát, a burgonyát mikor, honnan honosították a magyar konyha számára? (Amelyikről egyébként tudjuk, hogy különböző, főként osztrák vagy balkáni eredetű.)[1]. Mit tált a mi szakácsunk? Árpából, kölesből, búzából készült kását – egye fene – tejföllel? Elképzelem, mekkora forgalma lehetett...

Azt írják a plakátra: „100% magyar csirke”. Még nem tudom, hogy jobb ízű-e, mint a szlovén vagy a kínai, de a reklám „hazafiúi érzelmeimre” apellál. Védegyet is volt – jut eszembe, a magyar csirke magyar feltáplálója és feldolgozója jut jövedelemhez vásárlásom által, sőt az ő adóbefizetéseiből jut majd az én nyugdíjambra is, gondolom végig az ajánlat racionális közgazdasági tartalmát. (Ezek szerint szeretnem kell a „magyar csirkét”, akár ízlik, akár nem, hiszen olyan, mint Bástyá elvtárs kezében ama „magyar narancs” – nota bene az „átkos” 50-es évekből – „kicsi is, zöld is, de a miénk”. Aztán elgondolodom: biztos-e? Azon a hosszú termelői soron, amelyen annyi technikán és annyi emberen ment keresztül vasárnapi ebédem (a magyaros „paprikás csirke” – de erről később), biztos ez a 100 százalék? Ha Kárpátjáról importálták a fenyőléceket, melyből a jószágok kényelmes ketrece készült? (Egye fene, Trianon előtt az a fenyőfa is magyar volt!) S ha német gyártmányú fűrésszel fűrészelték, pláne benzinmotoros fűrésszel? S honnan importálták a szöveget, a dróthálót? A táp nyilván kukoricaalapú. Hoppá! Már a neve is utal nem magyar eredetére: „tengeri”. Hány generáció kell ahhoz, hogy egy kukoricacsó „100% magyar” legyen? S ha az állatorvos nagyszülei netán svábok voltak, vagy csak akár szászok, hogy „rosszabbra” ne is gondoljak. S ha az állatorvos az egyetemen Erasmus-program keretei között fél évet Londonban töltött? S ott ráadásul az indiai konyhát szerette, a kollégiumban néger inas (bocsánat afroamerikai) takarító mosta a lepedőjét, iraki taxisofőr szállította a repülőterre, ahol cseh felségjelű fapados járatra szállt? S a baromfi-feldolgozóban ne adj’ isten szorgos kezű cigány lányok szeletelték, és a – ki tudja, honnan származó – kőolajszármazékból készült műanyag fóliát bizonyára nem magyar gyártmányú, nem magyar nyersanyagból megszerkesztett gyártósor borította a konyhakész jószágokra. Hogy a csirkéről ne is beszéljünk. Tudja-e valaki, hogy nem a burgenlandi zöld határon szaladt-e át egy kakaska egy turistakalandra, egy rövid légyottra?

Szóval, milyen az a „100% magyar csirke”?

Ijedten figyelem a médiát, a világnézetében semleges megnyilatkozásokra kötelezett közmédiát is, s rendre félrevezető, hamis értékek lobbannak fel a magyar jelző nyomában már ilyen egyszerű, mondhatni ártatlan ügyekben.

Kerüljünk közelebb a drámai kérdésfeltevéshez!

A szó szoros értelmében. A főpolgármestert azzal vette le lábáról az Új Színház igazgatói címére pályázó színművész, hogy színházában csak magyar darabokat fognak játszani. Mit is? Bornemissza Pétert indexre, kedves direktor úr, hiszen a hellén Szophoklész tragédiájából írta Magyar Életraját, Katona Bánk bánjának is ismerjük nyugati mintáit. A Tigris és hiéna szerzője (igaz, hogy az 1848. március 15-én előadott Nemzeti dal is az ő tollán született) meg egyenesen tót volt, bizonyos Petrovics... Nem sorolom. Nem vagyok hajlandó belemenni ebbe a méltatlan nemzeti elszámoltatásba. Hiszen írásom éppen ennek ellenében íródik!

De felháborodom, amikor a minap elfogadott „köznevelési törvény” koncepciójának előszavában ilyesmiket olvasok (nem kívánom látni a szerzők családfáját):

„magyar boldogulás képességére és a magyar közösség alapvető értékeire kell nevelnünk gyermekeinket.”[2]

„Magyarország fejlődéséhez mindenkor új magyar gondolatokra és egyenes magyar beszédre van szükség”

„A közösségi nevelés célja tehát nem más, mint megtanítani a magyar gyerekeket magyarul gondolkodni és beszélni.”

„A Magyar Közösségi[3] (sic!) nevelésről szóló törvénynek az a téje....”

„alkalmassá váljon önálló magyar gondolkodásra képes emberek nevelésére, akik elkötelezettek a nemzeti közösség alapvető értékei iránt”

Alig 30 sorban öt-hat sornyi magyarkodás. Nem sok ez egy kicsit?

Vajon mit jelenthet?

Amolyan retorikai fogás, mondják, ha kérdésekkel megszorítjuk a szerzőségeit vállaló kormányzati szereplőket. Hiszen *Szent István* országában – teszük hozzá büszkén – csak a „soknyelvű nép lehet sikeres”, mindenkire gondolunk, aki magyarnak vallja magát.[4] Akkor mi az értelme ennek a stílárius terhelésnek?

Gondolok én rosszabbra is.

Egyébként azóta, amióta az ország első embere stadionbéli beszólással zárja beszédeit.

– Hajrá Magyarország, hajrá magyarok!

Ha tehát nincs jelentése, akkor minek mondja?

De ha van?

Mit is jelent?

Csakis azt, hogy valakinek meg az ellenkezője! Azaz „nem hajrá”!

„Nem hajrá, nem magyarok!”

Kire, kikre gondol a XXI. század második évtizedében a kormányfő?

Csak találgatni tudok. Egyik feltevés rosszabb, mint a másik.

Az EU-nak szólna? Az EU-tagállamok nélkül, ellenük győzedelmeskedik ez az ország?

A „trianoni utódállamok” népeinek szól? Beleértve a miniszterelnök-helyettes által már a nemzetből nyilvánosan kitagadott Híd-párti szlovákiai honfitársainkat, *Bugár Béla* történelmi megbékélést szorgalmazó pártjának tagjait?

Az itthon élő nem magyaroknak szól a „nem hajrá”? Ellenükben „hajrá, magyarok”?

A kisebbségi törvényben elismert 13 magyarországi nemzetiség tagjainak?[5]

A magyarországi kiskereskedelmet vállukra vevő, szorgos kínaiaknak?

(Folytatás a 16. oldal alján)

Trencsényi László

„MAGYARNI”

(Folytatás a 15. oldalról)

Netán a zsidóknak nem hajrá?[6]

Vagy a romák, cigányok ellenébe fordítható, ellenük kijátszható a jelszó? (Ők nem férnek az „új magyar gondolatokhoz”)[7]

Vagy a szerencsétlen sorsú migránsok záródnak ki a „nemzeti közösségből”?

Az immár a nyilvános politikai megnyilatkozásokban is „idegenlelkűeknek” nevezettek?

Csak szeretném a parlamentből is futballpályát csináló szónokok figyelmét felhívni arra, hogy a „nemzeti klubban” (*Torgyán* doktor kifejezése), a 31 fős keretben jelenleg is 31-ből két fő „határon túli”, egy szlovén, egy holland, egy bosnyák, egy argentin, öt brazil, egy norvég sportoló rúgja a labdát. Nekik nem szólhat a hajrá?

Csak szeretném a magyarsággal „játszadózó” politikusok figyelmét felhívni arra, hogy a rezidenseket nem a „rendületlenül” parancsával való morális visszaélés fogja itthon tartani, hanem ha az élhető haza reményét érzékelik. Legyenek bármilyen származásúak.

Csak szeretném felhívni a parlamenti büfében[8] reggeliző honatyákat, hogy amikor a McDonald’s éttermek ellen rikoltoznak, akkor hasonlítsák azt össze bármely kisvárosunk vasútállomásának légszarus, hűgyszagú, bizonytalan összetételű menüt kiszolgáló restijével. Melyiket választanák?

Félek, hogy komolyra fordul a dolog.

Ezért szólítom segítségül a humort. *Örkény István* világra szóló „egypercesét”:*Körülbelül száztíz-száztizenöt év múlva, egy szép nyári napon, soron kívül megkondítják majd az ország összes harangjait. Sokan rá se hederítenek, pedig az a csengés-bongás nagy változások hírnöke lesz!**Addigra Visegrádon újjáépül az egykori királyi palota, sosem látott pompával, óriási termekkel, függőkeretekkel. Az avatási ünnepségen – azt jelzi majd a harangkongás – néhány aggastyánnak könnybe lábad a szeme. Valóban, az lesz a perc, az a nagy és régen esedékes perc, amikor véget ér az ezeréves pechszeria. Visegrád akkor már nem ennek a csöpp kis országnak lesz a székhelye, hanem a Dunai Magyar Köztársaságnak, melynek négy vagy öt tenger mossa partjait. „Dunainak” azért fogják hívni a köztársaságot, nehogy összekeverjék egy mássikkal, az Alsórajnai Magyar Köztársasággal. Ez utóbbit akkor se magyarok lakják majd, hanem kopott öltözékű, elnyűtt alsórajnaiak, akik csak kabalából vették föl a magyar nevet.**Le se lehet írni, milyen jó dolog lesz akkor magyarnak lenni! Elég talán annyit mondani, hogy a „magyar” szó – potom száztizenöt év alatt – igévé változik, mely addigra minden élő nyelvbe felszívódik, méghozzá kellemes jelentéstartalommal.**„Magyarni” franciául például annyit tesz majd: magamat jól leszopni. Spanyolul: utcán pénzt találni, érte lehajolni; katalán nyelvjárásban: „Könnyedén hajolgotok, amióta kínzó derékszámból kigyógyultam.” És ha valaki Londonban így szól: I am going magyarni (vagyis szó szerint: megyek magyarni), ez azt jelenti: „Ahhoz az isteni nőhöz, akit ott látsz, most odamegyek, megszólítom, belekarolok, hazaviszem és ...” (Itt egy csúnya szó következik.)**Más példa: „Én magyarok, te magyarsz, ő magyarik” (mert ikes lesz az ige) hét civilizált nyelven (norvégül, görögül, bolgáru, baszk nyelven stb.) azt jelenti majd: „Ropogós kacsasültet eszem (eszél, eszik), idei uborkasalátával, miközben Yehudi Menuhin a »Csak egy kislány«-t húzza a fülembe.”**Továbbá: „Anyuka, mehetek magyarni? – Magyarhatsz!” – lettül azt jelenti, hogy egy kislány elkéredzkedik moziba, s az édesanyja, némi habozás után elengedi, pedig a filmet csak tizenhét évvel ezelőtt látogathatták.”*

A Duna-parti szobrában fenyegetett költő szavaival szólalok én is: „Mégis magyarnak számkivetve lelkem sikoltva megriad...”

[1] Hogy kerek legyen a történet: amikor diákjaimmal falukutatáson a zempléni Kovácsvágáson cigány családokat kérdeztünk, milyen is egy igazi cigány eledel, akkor azonnal a „krumplis hurkát” emlegették. (Jóféle szegényember-eledel ez, majdnem mint a mesebeli „köleves”: burgonyapüré vastagbélbe töltve s kisütve.) Igen ám, de az autentikus *Csemer Géza* Cigány szakácskönyvéből megtudom: „szlovák eredetű étel”. Kinek van igaza? Fontos? [2] A kontextushoz azonnal hozzárögzölök két bekezdéssel lejjebb, hogy az „iskolai oktatás és nevelés ügye egyfajta nemzetközi kísérleti tereppé vált” – kiemelés tőlem (T. L.) Az értelmezés is: „reszkesetek, kozmopoliták” – hogy finoman fogalmazzak. *Dörner György* és *Csurka* már régóta kimondják, kikre is gondolnak a „Tel Aviv–Budapest” tengelyről szólván.)

[3] A magyar helyesírás akadémiai szabályait jól ismerő értelmiségiek azóta többször emlékeztették a szerzőket a mellénevek helyesírására!

[4] Kedves anekdota az X-i óvodából. Rászól a dadus néni az ebéd közben trécselő gyerekekre: – Magyar ember evés közben nem beszél! – De mi cigányok vagyunk! – felelik a gyerekek. [5] Akikről olyan szemérmesen emlékezik meg a törvénytervezet! [6] Volt már erre tragikus példa a magyar történelemben! [7] Tatár-szentgyörgy, Gyöngyöspata és más települések utcáin fenyegetően masírozó, megzavart lelkű ifjak sunyi bátorítására születnek e jelszavak? [8] Még csak nem is jutott eszembe a „jó palócok és a tót atyafiak” együttélése írójának, *Mikszáth*nak karcolata a „Pénzügyminiszter reggelijéről”.

VOLT EGYSZER EGY FÓRUM

A Pedagógusok Szakszervezetének rendezvénye a Magyar Közoktatás Napja alkalmából

Ködbe vesző jövő címmel a közoktatás aktuális kérdéseivel foglalkozó, nagy sikerű fórumot tartott a Pedagógusok Szakszervezete november 12-én. A rendezvényen a magyar közélet jelentős személyiségei, szakmájuk kiváló ismerői tartottak előadást. *Dr. Kolláth György* alkotmányjogász az alaptörvény bevezetésének következményeiről, *dr. Soós Károly Attila*, az MTA ny. tudományos főmunkatársa a magyar gazdaság jelenlegi helyzetéről és jövőbeni alakulásáról,

dr. Szabó Gellért, a Magyar Faluszövettség elnöke az önkormányzatok tervezett átalakításáról és annak a közoktatásra gyakorolt következményeiről, *Fábry Béla*, a Magyar Pedagógiai Társaság alelnöke a közoktatás tervezett átalakításáról és annak következményeiről és *dr. Tausz Katalin*, az ELTE Társadalomtudományi Karának dékánja az új nemzeti köznevelési törvény tükrében az esélyegyenlőségről, gyermekszegénységről beszélt. Ebben a számunkban

dr. Kolláth György előadásából mutatunk be részleteket azok számára, akik személyesen nem voltak résztvevői az eseménynek, és a honlapunkon sem tudják meghallgatni az előadásokat.

A Ködbe vesző jövő című fórumot a Magyar Közoktatás Napja alkalmából rendezte meg a Pedagógusok Szakszervezete. A Fáklya Klub nagyterme megtelt a hallgatósággal. A jelelevőket *Szabó Zsuzsa*, a PSZ alelnöke köszöntötte, majd bemutatta az előadókat. *(Folytatás a 17. oldalon)*

VOLT EGYSZER EGY FÓRUM

A Pedagógusok Szakszervezetének rendezvénye a Magyar Közoktatás Napja alkalmából

(Folytatás a 16. oldalról)

A rendezvényt Galló Istvánné, a PSZ elnöke nyitotta meg, aki néhány szóban megemlékezett a Magyar Közoktatás Napjáról, arról, hogy annak létrejöttét a Pedagógusok Szakszervezete kezdeményezte 1991-ben. Olyan akciónapot kívánt a szakszervezet ezzel minden év november 22-én létrehozni, amely az aktuális költségvetési vitákhoz kapcsolódva felhívja a döntéshozók és a nyilvánosság figyelmét a közoktatás stratégiai jelentőségére, fejlesztésének szükségességére. Annak, hogy 2011-ben az érdekvépviselet előbbre hozta a Magyar Közoktatás Napját, az ad szomorú aktualitást, hogy a parlament előtt már ott van az a nemzeti köznevelésről szóló törvény, amellyel az érdekvépviseleti szervnek igen sok problémája van. Ugyanakkor 2012. január 1-jétől hatályban van az új alaptörvény, folyamatban van az önkormányzati rendszer átalakítása, az ország gazdasági helyzete válságos. A gyermekek közötti esélyegyenlőtlenség, ahogy a gyermekszegénység is, egyre nő. A szakszervezet célja az volt, hogy az országos fórumon neves előadók segítségével összefüggéseiben láttassák az elmúlt egy év eseményeinek és a tervezett változtatásoknak a következményeit gyermekeink, szüleik és a közoktatásban foglalkoztatott 200 ezer munkavállaló szempontjából.

Alkotmánytól Felcsútmányig

Az első előadó, dr. Kolláth György már előadásának a kivetítőn látható címével is derűtséget okozott. Az alkotmányjogász így kezdte előadását: „Fanyar örömmel és köszönettel fogadtam el Galló Istvánné elnök asszony meghívását. Az önök színvonalas lapja már egy éve bepillantást ad helyzetükbe, gondjaikba. Úgy látom: egyikünk se cserélne a másikunkkal. Találkozássunk ambivalens érzések köré csoportosul: szeretnénk biztató híreket, érveket kapni, de be kell érni azzal, hogy/ha a bajok képébe nevet(he)tünk. Fanyar derű ez.” Ezután a derűtséget okozó címet is megmagyarázta: „Kételemű, dupla fenekű *előadascím*em országunkról *sűrítve sok mindent kifejez*. A döntő, közös kérdés ma: milyen országban élünk? Láttassék ez egy kritikus jogász szemével, elhagyva még a jogi esetek aktuális és pártpolitikai hátterét is. Meglátják: *a közoktatási és a jogi bajok konvergálnak, egy tőről fakadnak, külön-külön alig(ha) kezelhetők*. Csak jogi-igazgatási nézőpontból értékelek. Önök persze a szakpolitikát is szóba hozzák. Reagálásom mégis csakis jogi lesz.”

Jogéletünk bakancsmiliője

Dr. Kolláth György így folytatta: „Pár évvel ezelőtt kvaterkázva a XXI. század jogi kihívásainál *Sütő Andrást* idéztem: *A törvény igazsága általános és hozzátétőleges, mint a katonabakancs*. Boldogságos S. A., boldog békeidők! Mi lett (belőle)? Általános: (megalapozott, nem percértékű, kiterjedt, valódi megoldásra vezető norma) helyett keveseknek kedvező egyedi. Hozzávetőleges: többféle polgári méret helyett kényszerzubony típusú rendezés. A bakancs stílusjegy oké. Igazságszolgáltatás helyett jog (sót asztal) -szolgálat. Törvény(es) ma mindaz, amire törvényt hoztak. Úgy adnak, hogy elvesznek. A jog és az államreazon „megújítása” a politika ágyasa: úgy is bánjak vele, mit egy cédával. Ki se fizetik?!

Tűz van, babám?

Gya(ko)rló jogéletünk a század kihívásaival (globalizáció, uniós jogi illeszkedések, biztonság vs. emberi jogok, harmadik generációs és innovációs jogok előretörése stb.) értőn foglalkozni sem hajlandó. A jogalkotás csípőből önti a felszínes, demagóg, semmivel sem alátámasztott, hatósági ízű, szankcióközpontú regulákat. Kriminális közéletünket az állandó „bétékázás” a végletekig kriminalizálja. Jogpolitika falmellegi módon mutatkozik. Stratégia helyett alkalmi, önérdékű párttaktika szab meg évtizedekre szóló közügyeket (lásd: alaptörvény, túltengő sarkalatos törvények, „köznevelési” szópóker, önkormányzati kiüresítés). Drámai a visszaesés elvi, morális, szakmai és minőségi tekintetben – a jobb jogi karok I–II. évfolyamához képest is. *Angol eredetű bon mot: oltsd el a régi tüzet, hogy újat gyújthass*. Nem megy: már a tűzoltásnál is előbbre való a folytonos (háborús) gyűjtögetés.

Drága (nem) jó manufaktúra

Rendesen, normálisan a jog a társadalomtudományok matematikája. Egy jó jogszabály olyan tiszta, mint egy matekképlet: egy fölőlesleges vessző sincs benne. Fényévnire távolod(t)unk ettől. Nem értünk még a gödör aljára. A minisztériumok jogi szakapparátusa lebénult, a bizalmatlanság fojtogató. Külső kegyencek, baráti ügyvédi irodák eredményelvű felelősség nélkül, drága manufaktúrában, néha kilóra hozzák-viszik a normákat. Olykor pironkodnak egy kicsit, aztán passzolnak. Felelősség alkotmányértésért, uniós jogértésért sem kint, sem bent nincsen.

Bon mot: foga(da)tlan prókátorok éber komában fabrikálják a §-tengert.

A 21 itt nem jó nyerőszám

A demokratikus jogállamiság szempontjából katasztrófásújtott területté váltunk. A „nem ortodox jogi kultúránk” láttán eltorzult arccal fogják a fejüket külhoni barátaink, kollégáink. A jogállamiság – a törvények uralma – következő válfajait munkálta ki az Ab két évtized alatt: *jogbiztonság, kiszámíthatóság, normavilágosság, hatalommegosztás, az eljárási garanciák védelme, a formális jogállam és az igazságosság kapcsolatrendje, az alkotmányos büntetőjog mibenléte, a felek eljárási pozíciójának korrekt megállapítása s benne pl. a fegyverek egyenlőségének elve, a közigazgatási határozatok bírósági kontrollja, a közigazgatás törvény alá rendelése, az alkotmányos szervek együttműködési kötelezettsége, a közhatalmi szervek demokratikus legitimitációja, a közjogi érvénytelenség megállapíthatósága, a minősített többség megkövetelése, az alapjogi kétharmad vizsgálata, az ígervények sorsa, a bizalomvédelem, a szerzett jogok védelme, a várományok sorsa, a visszamenőleges, negatív jog tilalma, az időmúlás jelentősége és az alkotmányos idő lehető kíméléte*. 21 tétel, egyiküknél sincs fejlődés, 2010 II. féléve óta rohamos romlásuk tény.

Borsó, ful, szőinfláció

Sem kiérlelt, valós államfilozófia, sem garanciát jelentő, eurokonform jogfilozófia, sem ezekkel szinkronban lévő szakpolitika nem készül. E nélkül: évtizedekre szóló húzóerő híján, sőt korrekt diagnózis, reális koncepció nélkül „országmegújítani” hazzárdírozás. Erős Európa, erős honi állam mint szlogen tarol: tartalma, mélységelesége nincsen. Mitől erős egy rendszer: vagy a szuronyok er(d)ejétől, vagy a társadalmi legitimitációjától. Sem ez, sem az – itthon. Pozitív karakter helyett közöny, kivárás, félrenézés, esélyvesztés, forráskivonás. Társadalomszervező elv három lehet: *demokratikus jogállamiság, felsőbbbségi diktatúra, káoszba hajló anarchia. Mintha egyszerre mindhárom érvényesülne. (...)*

Futballháború Európá szívében?

Az alaptörvényről itt csak három noteszlap. A) Magyarán szólva: alkotmánytól lepukantunk felcsútmányig. Jellemző: eddig is alaptörvény volt a rendszerváltó alkotmányunk, a minőségi-elnevezésbeli váltásra va-
(Folytatás a 18. oldalon)

VOLT EGYSZER EGY FÓRUM

A Pedagógusok Szakszervezetének rendezvénye a Magyar Közoktatás Napja alkalmából

(Folytatás a 17. oldalról)

való hivatkozás kamu. B) Eddig nem volt szó szerint nevesítve a kódexben a hatalommegosztás, de intézményesítve igen. Innentől, a szó belekerül, de valós érdeme, garanciája elűnt a független intézmények, posztok megszállásával, leépítésével, ártó megrendszabályozásával. C) Alaptörvény és milióje: *egy ország mehet tönkre abban, hogy az alkotmányos demokráciát futballütközetnek nézik.* Mintha Felcsút kihív(hat)ná a Barcát. (...)

Fűjt a bírót?

A jogalkalmazásról: a szétartó tendencia gyorsul, mélyül. A biztonság, a jogegység és a jogegyenlőség, a törvény előtti egyenlőség, a bírói függetlenség, azaz a komplex joguralom a hétköznapokban is gyakran sérül, alulmarad. Amit kikezd a pártos jogalkotás, a végletekig leronthat a megrendült igazságszolgáltatás. Negatív áttörés még nincs, de sok hajszálrepedés, részrehajló verdikt már van. Az ügyészség lebeg, mint Mohamed koporsója, felelősségének alanya sincs. A gyorsítás szlogenje mindent visz, ám e megoldások rendre kontraproduktívak. Elvben a hatóságnak mindenki alárendeltje, de épp ezért senki, sose lehetne a kiszolgáltatottja. Mindinkább az. Elkeseredett jogvitáink fenekvadak végső küzdelmét modellezik. Ettől a jogász szakma krémje, már a zöme is szenved: mi kapjuk a szemrehányást.

Kinek mi jár, vagy adható?

Sarkalatos jövő? Nagyrészt elment a hajó. Nem a 28 kétharmados törvény kiizzadása a kulcs, bár az se megy, pláne nem fair módon. Az alaptörvény önkényesen, hibásan átfirt kulcsfogalmakat (pl. a köztelherviselésről), ezért év végéig a teljes, százezres központi és helyi joganyagot át kellene szűrni miatta. *3 kosár képezhető:* kvadrál az újjal is, kiiktatandó, módosítandó. Ilyen munka nem folyik. Krédó a nemzetközi erőterben: a szabad, fair választás esélye, igen vagy sem. Vizsgakérdés: a 4 választási alapelv (általános, egyenlő, közvetlen, titkos) szavatolható-e, továbbá mit is akarunk mi a határokon túlrá. (...) *Kasszandra-vízió: lehet, hogy az ellenzéknek egy erős, külhoni léptékben is következményekre vezető lépése marad: a következő általános választás teljes bojkottja. Abból ért ország-világ.* Ismétlem, csakis jogról, nem pártokról beszélnek.

Tanuljunk Bibótól

Okról és okozatról, nem lehetségesről és tilosról, pikírt leszólásról és morális minimumokról. Újságírók, elemzők immár eljutnak

oda, hogy *anyám, én nem ilyen lovat akarom.* Nem ezt várták, csalódtak a közpolitika bornírtsága, nivótlansága, hozzá nem értése miatt. Előre látható volt! Nem ugyanaz bármiről három ütős, sértő, lekezelő mondatot mondani, mint azt a problémát értően rendbe rakni. *Brüsszeli megfigyelés, Magyarország húsz éve egy mondatban: az egyik győzni, a másik kormányozni képtelen.* (...) *Ám abszurd vége lesz, ha a természet, a gazdaság, a társadalom törvénye(szerűsége)it a jog normája voluntarista módon legyőzni szeretné.* Csak veszíthet, kár tankönyvbe illő példabeszéddel hozsanzánni. Nem sportszerű elragadtatottan dicsőíteni azt a szándékoltan hamis húzást, ami bár jól hangzik, de *etikátlan, parasztvakító, céljában és eredményében ártalmas.* *Ilyen közérdek nincs. Tanuljunk Bibótól!*

Megnyugvás, kiszámíthatóság

A helyreállítás esélyeiről, feltételeiről, alternatívákról, megalapozás és metódus kel(ene) mielőbb mindehhez. (...) Néhány peremfeltétel: visszatérés a 89-es alkotmányhoz, annak modernizálása pl. a Petrétei-variáns felfrissítésével. Az ügyészség azonnali kormány alá rendelése. Új, az állam felelősségét intézményesítő jogalkotási rend kiépítése. A független posztok megszállásának korrekciója. Az emberi jogok visszaszolgáltatása, a hatalom korlátjaiként való tételezése, az e századi, uniós alapjogi charta és jogi modell átvétele. (...) *Megnyugvást hozni a társadalomra, békés építkezést hirdetni három-öt év kiszámíthatóságával.* (...)

Alaptörvény-elemzés

12 kulcsmegállapítás az alaptörvényről

1) Egy demokratikus állam alaptörvénye filozófiájában, alanyi körében, keletkezésében, közreműködőinek szerepében, döntő tartalmában, funkciói tiszteletében, garanciáiban és kihatásaiban *lényegileg más*, mint ami Magyarországon készült. 2) Az alaptörvény vesztésre áll bármely fontos és mérvado adekvát európai anyaghoz és a hatályos magyar alkotmányhoz képest. 3) Futballperspektívából és *focista attitűddel tilos alkotmányozni.* Ez nem győztes-vesztes végeredményű „játék”, és végképp nem a kisebb(ség)et, a gyengébbeket, az alul lévőket megtipró, a játékszabályokat menet közben átalakító küzdelem. A többség sosem lehetne eléggé előzékeny az elesettekkel szemben. Ott startolna a munka *helyesen, hogy a többség (túl)hatalmát kell korlátozni az önkény esélyét kizárva. Itt épp' ennek az ellenkezője volt, s van.*

Alkotmánytól Felcsútmányig?

4) *(Mű)hiba alaptörvényben aláaknázni a későbbi parlamentek és kormányok helyzetét, mozgásterét, cselekvési autonómiáját.* 5) *Az Unióban egy alaptörvény (igen nagy részben közös!) értéktartalmú, de ideológiailag és pártalapon semleges, stratégiai léptékű, távlatos normaköteg: általánosan elismert elvek, szabályok és modern kihívások válaszának együttese.* Napi taktikai szempont, időszakos pártérek nem determinálhatja. (...) 6) *Kitől, mitől félnek ennyire a megalkotói? Dermesztő válaszvariációk volnának. Bornírt próbálkozások íve az ún. nemzeti konzultációtól a népi hatalomgyakorlás megnyirbálásáig. Last minute szemlélet: mintha kakukkfészek készülné?! Egy lebutított, kisszerű, hamis bonapartizmus tolakodik elő. Így jutottunk el az alkotmánytól egy Orbán-pátensig, egy „felcsútmányig”?!*

Hungarikumok mint jogtételek?

7) *Nélkülözte a házszabályszerű előterjesztést: riasztó példák vannak mennyiségi és minőségi vetületben vele kapcsolatban.* 8) *A semmiből jön, és jóhiszemű olvasatban sehová sem tart. 1938-at kísérleték meg vegyíteni 2011-gyel, eredménye a 70-es évek közepének tekli-meklije.* 9) *Ideologikus, olykor vallási primátust képező tanok, képzetek és hamis szakpolitikák foglalatata nem lehetne egy alaptörvény.* 10) *Alapjogi és alapvető kötelezettségeket illető felfogása középkori, tankönyvi tételeket leromboló, avitt és diktatórikus.*

Jogszolgáltatás helyett államcél?

11) *Közjogi alapvetésnek titulált jogállami rükverc, zavaros pártdekrétum* született. Semmilyen jog-összehasonlítást nem bír ki. (...) *Tarvágásra ítélve minden autonómia, mintha egy központból bármi jól kormányozható volna. Az utóbbi 20-25 évben a mainál rosszabb államigazgatás nem fungált. Esélytelen, finanszírozhatatlan, rendszer-filozófiailag káros, idegen, kontraproduktív maga az elv is. Önző gyermek attitűdje.* 12) *Egy pedagógus leendő jogvitáján modellezve felháborító jogbizonytalanság, esélyvesztés jöhet a 28. cikk nyomán. Nem elég a törvény, jönnek a döntő mellékszálak, egyéb szempontok?! Nemigen lesz így se igazság-, se jogszolgáltatás: államcél az adu ász?! Gyerekszáj jobbról: én törvényt megmondó akarok majd lenni! Hetediziglen!?! Nehogymár!*

AZ EGÉSZ OSZTÁLY OKOS ANYJA VOLT

Kónya Péter: Kedvenc tanárom az Édesanyám

Mindannyiunknak volt olyan tanítója, tanára, akinek arca talán már rég a múlt homályába veszett, de néhány szava, tette egy életre szóló iránytűt adott a kezünkbe tudásvágyból, emberségből. Olyan ajándék volt ez, ami sokkal drágább annál, hogy értékét pénzben mérhetnénk, és amiért csak a köszönet lehet elég nagy fizetség. Ezért minden számunkban helyet adunk a visszaemlékezésnek. Ebben a számunkban *Kónya Péter*, a Magyar Szolidaritás Mozgalom társelnöke beszél arról, akitől ő azt a bizonyos iránytűt megkapta.

Azon szerencsés emberek közé tartozom, akiket tanított az édesanyjuk. Édesanyám általános iskolai matematika–fizika tanár, később iskolaigazgató, jelenleg pedig nyugdíjas pedagógus.

Alsó tagozatos éveimet Miskolcon, szülővárosomban töltöttem. 1979-ben

költöztünk Budapestre, ekkor voltam tízéves. Édesapám, aki hivatásos katona volt, ebben az évben – máig tisztázatlan körülmények között – meghalt. Felső tagozatos tanulmányaimat Újpesten, a Nyár utcai Általános Iskolában kezdem el, míg Édesanyám az akkor átadott, újpesti Erzsébet Utcai Általános Iskola beindításán dolgozott mint igazgatóhelyettes. Édesapám váratlan halála azonban jelentősen felkavarta a család életét. Édesanyám a bekövetkezett családi tragédia kapcsán úgy gondolta, fontos lehet, hogy minél többet legyen velem, segítsen feldolgozni a történetet, ezért úgy döntött – konzultálva az akkori tanáraimmal –, hogy váltsak iskolát, és én is menjek tanulni az Erzsébet utcai iskolába. Innen már egyenes út vezetett ahhoz, hogy nemcsak az igazgatóhelyettesem, hanem a matematikatanárom is lett. Már korábban tudtam Édesanyámról, hogy a matematikaoktatásban bevezetett új módszerei miatt rendszeresen tartott országos szintű bemutató órákat. Azonban egészen más volt személyesen tapasztalni,

hogy Édesanyám már-már nem is pedagógus, hanem az egész osztály okos anyja, akire felnéznek a diákok, isszák a szavait, örömmel tanulnak tőle. Az óráin értettem meg igazán, miért is érdeklik haza esténként hullafáradtan, miért nincs türelme már az én nyügösbajos dolgaikkal foglalkozni. Korábban sokszor haragudtam rá ezért, ez azonban akkoriban teljesen megváltozott.

Ami még talán érdekes volt, amíg ő tanított: ha később mentem haza, mert tovább játszottam a barátaimmal, vagy éppen azt látta, hogy valami miatt nem készülök rendesen az órákra, másnap mindig felelnem kellett. A felelésem sem volt egyszerű dolog, ugyanis a feladatokat nem ő adta, hanem az osztály, és nem is ő osztályozott, hanem az osztálytársaim. Persze az már külön pszichológiai tanulmányt érdemelne, hogy a tizenéves fiatalok mi alapján adtak nekem könnyebb, vagy éppen nehezebb feladatokat, vagy éppen ki miért mondott jobb, vagy éppen rossz jegyet a feleleteimre...

NYUGDÍJASOK KARÁCSONYA

A testület tagjai néma főhajtással adóztak Horváth Erzsébet emlékének

A PSZ Országos Nyugdíjas Tagozata december 7-én tartotta évzáró ülését, amelyen a 2011-es évben végzett munkájuk értékelése mellett a közelgő karácsonyt is ünnepelték. *Szabó Zoltán* elnök köszöntő szavait követően *Ferencz Tiborné* (Szolnok város) szép karácsonyi vers felolvasásával teremtette meg a kellő ünnepi hangulatot. A tanácskozás megkezdése előtt a közelmúltban váratlanul elhunyt *Horváth Erzsébet* emlékének adóztak néma főhajtással a testület tagjai.

A PSZ vezetősége nevében *dr. Horváth Péter*, az Országos Iroda igazgatója tájékoztatta a megjelenteket a Gárdonyi Géza Alapítvány újjáalakításának részleteiről. Ismertette, hogy a beérkezett pályázatokat a jelenlegi kuratórium

elbírált, és mindegyiket megalapozottnak találta. Úgy döntött, hogy ebben az évben magasabb összegű segélyeket utal ki a pályázóknak. Ezután röviden beszámolt a PSZ őszi érdekvédelmi tevékenységéről. Kiemelte és megköszönte a nyugdíjas tagság támogató részvételét a köznevelésitörvény-tervezet elleni tüntetéseken.

A továbbiakban *Szabó Zoltán* beszámolt a legutóbbi ülés óta eltelt időszak eseményeiről, és megköszönte, hogy a nyugdíjasok továbbra is aktívan közreműködnek a Nyugdíjasok Országos Szövetsége, a SZEK Nyugdíjas Választmánya, a Nyugdíjasok Országos Képviselőlete munkájában. Az utóbbi új elnöke *Hegyesiné Orsós Éva* lett. Jelenleg folyik a szervezet újjáalakítása, új alapszabály készítése. Megalakult az

Országos Idősügyi Tanács, de csak egyetlen idősügyi szervezet vezetője kapott benne helyet. A többi tag különböző kutató-, illetve tudományos intézet, valamint állami szervezet és egyház képviselője.

A hozzászólásokat követően az V. kerületi *Hild József* Általános Iskola tanára, *Nagy Béla*, valamint tanulója *Miskolczi Bernadett*, *Neiczinger Zsuzsanna*, *Hehard Dóra* adtak meghatóan szép karácsonyi műsort. Befejezésül *Farka Sándor* harmonikaművész teremtett vidám ünnepi hangulatot a szakszervezeti vezetőség által juttatott karácsonyi ajándékcsoomagok átadásához.

*Rágyanszki Györgyné,
az ONYT titkára*

Tisztelt Középosztály!

Hiszen itt most a Középosztály van jelen. Hiszen még a tüntetésekre is a Középosztály jár. Remélem, hogy talán nem az „úri”, de akkor is Középosztály.

A középosztály alatti társadalmi csoportok nem járnak tüntetésre. Tüntetésre se. Pesterzsébetről, Berettyóújfaluról, Óz-Hétesről, Pátroháról nem jönnek tüntetésre, hiszen még a fővárosi tömegközlekedésre sem futja...

Tisztelt Középosztály!

Akkor éljen a Köznevelési Törvény!

Hiszen győztünk.

A köznevelési törvény alkotója megjutalmazta a középosztályt.

Mivel is?

– Lehetőséget ad arra, hogy nyugodt körülmények között – a középosztály alatti társadalmi csoportok fokozatos kizárásával taníttassa, óvodáztassa gyermekeit.

– Lehetőséget ad arra, hogy a Középosztály legambiciózusabb körei a nyolcosztályos gimnáziumban közpénzből finanszírozott, kiemelt állami támogatás mellett taníttassa gyermekeit, s indítsa el a Középosztály fölé (!) vezető mobilitás útján.

– A középosztály gerincét alkotó pedagógusok nyugodtabb körülmények közt dolgozhatnak, hiszen mentesülnek a helyi sajátosságokkal számot vető sajátos kihívásokra válaszoló, kreatív helyitanterv-készítés többletmunkája alól, nemkülönben a tankönyv-választás felelőssége alól; könnyebben és hamarabb szabadulhatnak meg a jellegzetesen középosztály alatti társadalmi csoportok tipikusnak nem nevezhető pedagógiai problémákat hordozó gyermekeitől (talán még a fenytések szigora is érvényesülhet); nem lesz szükségük az intézményhasználókkal megegyezést kereső diskurzusokra, hiszen az intézményhasználók egyetértési joga megszűnt.

– A Középosztály gyermekeit oktató felsőoktatási szakembereknek nem lesz gondjuk a „felsőoktatás tömegedése” nyomán a jobbára a Középosztály alatti társadalmi csoportok felsőoktatásba kerülő, tipikusnak nem nevezhető pedagógiai problémákat hordozó gyermekeitől.

Tisztelt Középosztály!

Ünnepeljünk!

Ne gondoljunk most arra, hogy a tanulólétszám, hallgatói létszám lecsökkenése igen sok kollégánkat taszítja majd ki a Középosztályból, helyezi a Középosztály alatti társadalmi csoportok világába.

Ne gondoljunk arra, hogy az iskolázásból kiszorított, tipikusnak nem nevezhető pedagógiai problémákat hordozó tanulók, hallgatók kiszorulása nyomán ezreknek, tízezreknek csökken nemhogy a társadalmi mobilitásra, de egyáltalán az életben maradásra való esélye;

Ne gondoljunk arra, hogy a Középosztályt megerősítő törvény hatása a Nemzeti Együttműködés Rendszere égisze alatt a társadalom megosztottságát, végzetes dezintegrációját fokozza majd.

Tisztelt Középosztály!

Vagyunk-e elegenden, akik ma nem ünnepelnek? Akik félünk mindettől a negatív utópiától?

Átéltük-e felelősségérzetünket? Ma, holnap és holnapután.

* * *

(Trencsényi László, az ELTE docensének, az MPT ügyvezető elnökének, a HAT alapítójának beszéde elhangzott 2011. december 19-én a Parlament előtt, a Hálózat a Tanszabadságért tüntetésén. A tüntetés alatt az Országgyűlésben folyt a köznevelési törvényről szóló szavazás. A törvényt december 20-ára virradóra nagy többséggel elfogadta a fideszes kétharmad.)